

مسلسل: ۱۸۲۱۱
ثبت: ۷۱۵
بهمن ۱۴۰۰
دوره یازدهم - سال دوم

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۶. درآمدهای مالیاتی

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات بخش عمومی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۲۱۱

کد موضوعی: ۲۳۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۶. درآمدهای مالیاتی

نام دفتر: مطالعات بخش عمومی

تهیه و تدوین: محمدجواد رستگاری

همکار: مهدی سرمست شوشتری

ناظران علمی: سیدعلی روحانی، سیدعباس پرهیزکاری

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه

۲. درآمدهای مالیاتی

۳. مالیات

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۱/۱۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۴.....	۱. اهمیت ویژه درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۱.....
۵.....	۲. بررسی و تحلیل اجزای درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.....
۱۱.....	۱-۲. مالیات‌های مستقیم و اجزای آن.....
۱۱.....	۱-۱-۲. مالیات اشخاص حقوقی.....
۱۴.....	۲-۱-۲. مالیات بر درآمد.....
۱۸.....	۲-۱-۳. مالیات بر ثروت.....
۲۲.....	۲-۲. مالیات غیرمستقیم و اجزای آن.....
۲۶.....	۲-۲-۱. مالیات بر ارزش افزوده.....
۲۸.....	۲-۳. جمع‌بندی درباره درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۱.....
۲۹.....	۳. پیشنهادهایی جهت اصلاح نظام مالیاتی و افزایش درآمدهای مالیاتی در بودجه سال ۱۴۰۱.....
۲۹.....	۱-۳. حرکت به سمت مالیات بر مجموع ثروت.....
۳۰.....	۲-۳. اصلاح و تعدیل معافیت‌های مالیاتی.....
۳۰.....	۱-۳-۲. اصلاح معافیت مالیاتی درآمد حاصل از صادرات.....
۳۱.....	۳-۳. مالیات بر مجموع درآمد.....
۳۲.....	۳-۴. مالیات بر تراکنش.....
۳۳.....	۳-۵. افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده.....
۳۴.....	۳-۶. شفافیت مخارج مالیاتی.....
۳۵.....	۳-۷. ادغام اطلاعات حساب‌های بیمه‌ای و مالیات اشخاص.....
۳۵.....	۴. بررسی احکام مالیاتی ماده واحد لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.....
۷۰.....	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۶. درآمدهای مالیاتی

چکیده

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ معادل ۵۲۶۷ هزار میلیارد ریال به‌عنوان درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده است. از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ می‌توان به افزایش حدود ۴ درصدی^۱ سهم درآمدهای مالیاتی در منابع بودجه عمومی (۳۸/۴ درصد) نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ اشاره کرد. این رقم نسبت به رقم درآمدهای مالیاتی مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (۳۲۵۲ هزار میلیارد ریال) رشدی معادل ۶۲ درصد داشته است. با توجه به عملکرد مالیاتی هشت‌ماهه و همچنین پیش‌بینی (برآورد) عملکرد مالیاتی دوازده‌ماهه سال ۱۴۰۰، در همه پایه‌های مالیاتی (غیر از مالیات بر ثروت، مالیات بر واردات و مالیات بر کالاها و خدمات (پایه مالیات بر ارزش‌افزوده)) با تحقق بیش از ۱۰۰ درصدی درآمد وصولی مواجه هستیم. به‌عبارت دیگر طبق برآوردهای صورت گرفته پیش‌بینی می‌شود درصد تحقق درآمدهای مالیاتی سال ۱۴۰۰ (بدون در نظر گرفتن درآمد مالیات بر واردات) ۱۰۳٪ و با در نظر گرفتن درآمدهای حاصل از مالیات بر واردات ۹۰٪ باشد. در این شرایط رقم درآمدهای مالیاتی (منابع عمومی) لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رشدی حدود ۷۹ درصد نسبت به عملکرد برآورد شده برای سال جاری خواهد داشت. از طرفی در سال ۱۴۰۱ با توجه به بندهای «۱» و «۲» ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ (که از تاریخ ۱۳ دی‌ماه ۱۴۰۰ لازم‌الاجرا گردیده) سهم شهرداری‌ها از محل این مالیات، یک واحد درصد افزایش می‌یابد.^۲ حال با در نظر گرفتن سهم شهرداری‌ها در درآمدهای مالیاتی^۳، در سال ۱۴۰۱ این درآمدها با رشدی ۸۵ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۰ مواجه است. بنابراین طبق ارقام مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، سازمان امور مالیاتی کشور با احتساب سهم شهرداری‌ها از مالیات بر ارزش‌افزوده موظف است در سال آینده ۵۹۸۴ هزار میلیارد ریال درآمد مالیاتی وصول کند.

با توجه به شرایط اقتصادی و نظام مالیاتی کشور می‌توان گفت افزایش ۶۲ درصدی درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰، تنها با تعدیل معافیت‌های موجود، ایجاد پایه‌های مالیاتی جدید و از همه مهم‌تر فراهم کردن بسترجاری جهت جلوگیری از فرار مالیاتی و شناسایی فعال و هوشمند درآمدها و تعامل سازنده همه

۱. در محاسبات برای مصارف بودجه عمومی سال ۱۴۰۰، سقف اول قانون بودجه ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است.
۲. بنابر قانون جدید مالیات بر ارزش‌افزوده، سهم شهرداری‌ها از کل ۹ واحد درصد، از ۳ واحد درصد به ۴ واحد درصد افزایش پیدا کرده است.
۳. لازم ذکر است که سهم شهرداری‌ها از درآمدهای مالیاتی در ردیف‌های بودجه‌های سنواتی درج نمی‌شود.

دستگاه‌های اجرایی (به‌ویژه بانک مرکزی و وزارت راه و شهرسازی) در تبادل اطلاعات محقق می‌گردد. در واقع اگر چتر مالیاتی دولت از طریق گسترش و پیشرفت زیرساخت‌ها و پایه‌های مالیاتی (همچون اجرای قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی، تصویب طرح مالیات بر عایدی سرمایه، اجرای صحیح قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ و...) افزایش نیابد و از فرار مالیاتی جلوگیری نشود، تحقق این میزان افزایش در وصولی درآمدهای مالیاتی ممکن نخواهد بود.

مقدمه

درآمدهای مالیاتی از مهم‌ترین منابع درآمدی دولت در بودجه سالیانه کشور است. در ایران علاوه بر درآمدهای مالیاتی بخش قابل توجهی از درآمدهای دولت به واسطه فروش نفت خام محقق می‌شود که متأسفانه اتکای به این منبع درآمدی با توجه به نوسانات شدید قیمت آن یکی از چالش‌های اساسی در کشور محسوب می‌شود، لذا افزایش درآمدهای مالیاتی و بالطبع کاهش اتکا به درآمدهای نفتی در بودجه سالیانه همواره از مهم‌ترین اولویت‌های کشور بوده است. مالیات‌ها در نظام‌های اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته، نه تنها ابزار تأمین مالی دولت محسوب می‌شوند، بلکه در تنظیم‌گری، اجرای سیاست‌ها و راهبردهای اقتصادی تعیین شده نیز نقش بارزی ایفا می‌کنند. در اقتصاد ایران به دلیل مشکلات ساختاری که ریشه آن به مجموعه عوامل اقتصادی، فرهنگی و سیاسی برمی‌گردد، اهمیت و اثربخشی مالیات‌ها در نظام اقتصادی به‌ویژه در بودجه‌های سالیانه چندان مورد توجه قرار نگرفته است. عوامل متعددی می‌تواند به رشد درآمدهای مالیاتی و افزایش سهم آن در کل منابع عمومی منجر شود. رشد ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصاد، میزان تورم و ساختار قوانین مالیاتی کشور از جمله مهم‌ترین این عوامل به حساب می‌آیند. از طرف دیگر همچنان مشکلات متعددی گریبانگیر نظام مالیاتی کشور است؛ فقدان نظام جامع اطلاعات مالیاتی، عدم ایجاد الگوی مالیات بر مجموع درآمد، معافیت‌های وسیع و متنوع، اعمال نظرات شخصی در فرایند وصول مالیات‌ها و فساد در برخی از حوزه‌های مالیاتی به دلیل چالش‌های موجود در فرایندهای تشخیص و وصول مالیات از جمله مهم‌ترین آسیب‌ها و کاستی‌های نظام مالیاتی محسوب می‌شوند. مجموعه این چالش‌ها باعث شده‌اند تا نظام مالیاتی در ایران کارایی لازم را نداشته باشد. بنابراین با توجه به تداوم تحریم‌های نفتی و ضرورت افزایش درآمدهای باثبات، اصلاح سیاست‌های مالیاتی به جهت افزایش درآمدهای دولت از این محل اهمیت بسیار بالایی دارد. یکی از ارکان برنامه اصلاحات ساختاری بودجه دولت، درآمدزایی پایدار بوده است. ثبات بودجه و متعاقب آن ثبات تأمین کالاها و خدماتی که دولت در اختیار جامعه قرار می‌دهد در گرو تأمین درآمدهای مطمئن و پایدار برای دولت است. منشأ درآمدهای پایدار دولت، فرایندهای جاری درون‌زای اقتصاد هستند که تحت تأثیر شوک‌های بیرونی مانند نوسانات درآمدهای نفتی و تحریم‌های بین‌المللی قرار

نمی‌گیرند. در سالیان اخیر بخش قابل توجهی از درآمدهای دولت به واسطه فروش نفت خام محقق می‌شده که متأسفانه اتکای به این منبع درآمدی با توجه به نوسانات شدید قیمت آن یکی از چالش‌های اساسی در کشور محسوب می‌شود. در واقع وابستگی درآمدهای دولت به بخش نفت، یک متغیر خارجی را که اغلب از کنترل سیاستگذاران و تصمیم‌گیران خارج است، وارد محاسبات توسعه یک کشور کرده و باعث می‌شود درآمد و به تبع آن اقتصاد کشور آسیب‌پذیر شود؛^۱ البته برنامه‌هایی که برای اصلاح نظام مالیاتی و افزایش درآمدهای مالیاتی ارائه می‌شوند، باید به گونه‌ای باشند که اولاً به فضای کسب‌وکار ضربه نزنند و ثانیاً در فرایند اصلاحات میان مدت در راستای درآمدزایی پایدار، خللی ایجاد نکنند. اگر افزایش درآمدهای مالیاتی از طریق فشار به فعالان اقتصادی بخش رسمی حاصل شود، هرچند ممکن است در کوتاه‌مدت باعث افزایش درآمدهای مالیاتی شود، اما در بلندمدت منجر به رکود و کاهش درآمدهای دولت خواهد شد. گزینه‌های جایگزین مالیات مانند تأمین منابع از طریق استقراض از بانک مرکزی در نگاه کوتاه مدت با هزینه اقتصاد سیاسی کمتری همراه است. در حالی که تورم ناشی از افزایش پایه پولی و متعاقب آن نقدینگی، فشار مضاعفی را بر طبقات فرودست جامعه ایجاد خواهد کرد که نارضایتی آنها را در پی خواهد داشت.

براساس مطالعات انجام شده وضعیت مالیات‌ستانی در کشور به گونه‌ای است که برخلاف بسیاری از کشورهای دنیا سهم ثروتمندان در کل مالیات پرداختی نسبت به سایر اقشار درآمدی در ایران بسیار کم است (برای مثال حتی در کشوری با نظام سرمایه‌داری مانند آمریکا نیز سهم دو دهک بالای درآمدی از کل مالیات پرداخت شده بالغ بر ۷۰ درصد است). لذا به راحتی می‌توان با وضع برخی پایه‌های مالیاتی که تنها به افراد بسیار ثروتمند اصابت می‌کند یا ساماندهی و حذف برخی معافیت‌های مالیاتی که بیشتر به نفع اقشار مرفه و دهک‌های بالای درآمدی اعمال می‌شوند، ضمن افزایش درآمدهای مالیاتی، نظام مالیات‌ستانی کشور را به سمت عادلانه‌تر شدن هدایت کرد.

در صورت اتخاذ این رویکرد می‌توان انتظار داشت افزایش مالیات‌ستانی نه تنها اثر منفی بر رشد اقتصادی نگذارد، بلکه اثر مثبت هم به دنبال داشته باشد. این رویکرد مورد توجه برخی از اقتصاددانان نیز بوده است، چنانکه یکی از برندگان نوبل اقتصاد سال ۲۰۱۹ (ابهیجیت بانرجی)، راز رشد اقتصاد را نه در تخفیف و کاهش مالیاتی به ثروتمندان، بلکه مالیات‌ستانی از ثروتمندان و صرف آن برای بقیه بخش‌ها و توانمندسازی فقرا و تحریک تقاضا می‌داند. پل کروگمن، نوبلیست معروف اقتصاد و صاحب نظریات متعدد در حوزه‌های تجارت و پولی، معتقد است، آنچه به عنوان نجات‌دهنده بودن ثروتمندان تقدیس می‌شود، در عمده موارد حبابی بیش نیست و صرفاً تصویری است که واقعیت ندارد، زیرا بخش عمده آنها، نه به علت ایفای نقش در افزایش تولید ملی، بلکه در حوزه‌هایی صاحب ثروت شده‌اند که چندان مولد

1. Jan van der Ploeg. 2006.

نبوده است. کروگمن در میان این حوزه‌ها به فعالیت در بازارهای مالی، خرید و فروش ملک، خرده‌فروشی و... یا ایجاد ثروت به‌علت وجود انحصارهای قدیمی یا جدید (تکنولوژیک) اشاره می‌کند. در این گزارش سعی شده است علاوه بر تحلیل و بررسی مباحث مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، با نگاهی به آمار عملکرد کلی سیستم مالیات‌ستانی کشور در طول سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ و تغییرات صورت گرفته در بخش‌ها و پایه‌های مالیاتی، دیدگاه روشن‌تری از واقعیت موجود در نظام مالیاتی کشور ارائه گردد.

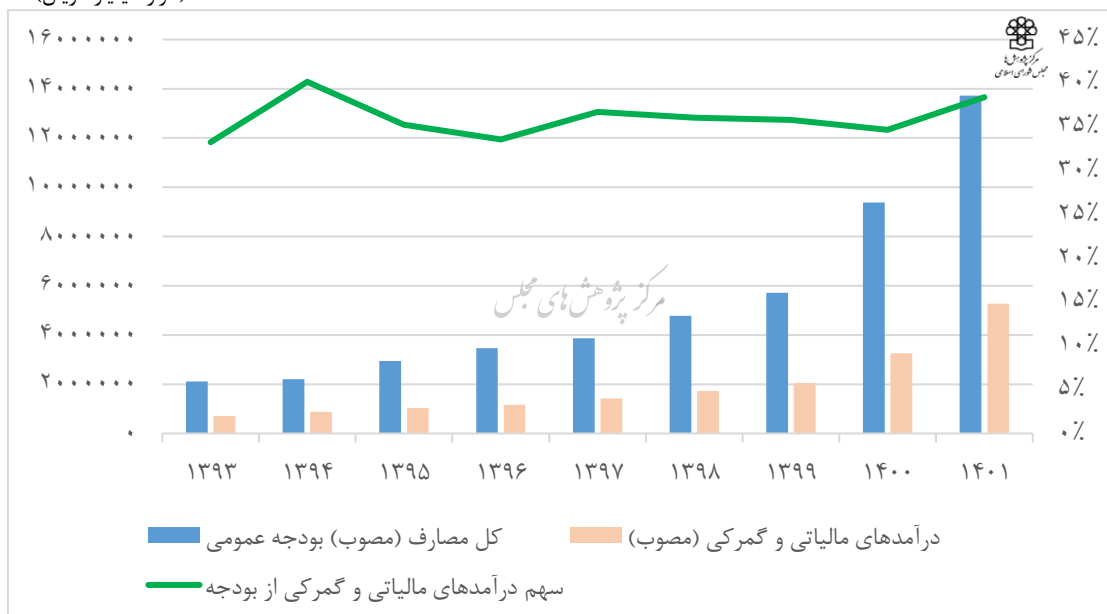
۱. اهمیت ویژه درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۱

نقش درآمدهای مالیاتی در بسیاری از کشورها از جمله ایران در مقایسه با سایر منابع درآمدی بیشتر حائز اهمیت است و در مقایسه با سایر منابع از ایجاد آثار نامطلوب اقتصادی به میزان قابل توجهی می‌کاهد. آسیب‌پذیری اقتصاد کشور به دلیل وابستگی بودجه دولت به درآمدهای نفتی به‌ویژه در بحران‌های سیاسی و نوسانات اقتصادی در سال‌های اخیر و نیز اهمیت مفاهیم رشد پایدار سبب شده است که دولت، سیاست تأمین مخارج از طریق درآمدهای مالیاتی را بیش از پیش مورد توجه قرار دهد. با وجود اینکه این منبع درآمدی به دلیل قابلیت کنترل بر سایر منابع ناشی از اقتصاد داخلی، بر دیگر منابع درآمدی ترجیح دارد و در صورت اجرای درست اصول مالیاتی، اغلب آثار نامناسبی همچون تورم برای اقتصاد ندارد، اما با توجه به ساختار اقتصادی و نظام مالیات‌ستانی در ایران، سهم درآمدهای مالیاتی از منابع بودجه عمومی از حالت مطلوب خود بسیار فاصله دارد. البته همان‌طور که در نمودار ۱ ملاحظه می‌کنید به‌عنوان یکی از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شاهد افزایش حدود ۴ درصدی سهم درآمدهای مالیاتی در منابع بودجه عمومی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ هستیم و این سهم به ۳۸/۴ درصد از این منابع رسیده است؛ این درحالی است که طبق قانون برنامه ششم توسعه، دولت مکلف بوده تا سال ۱۴۰۰ سهم درآمدهای مالیاتی از منابع را به ۴۹/۸ درصد افزایش دهد.

نمودار ۱. مقایسه سهم درآمدهای مالیاتی در سال‌های اخیر و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱^۱

(هزار میلیارد ریال)

مآخذ: لایحه بودجه ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سال‌های قبل.

بنابراین، پی‌ریزی یک نظام مالیاتی منظم و سیستماتیک بستر مناسبی برای احراز برنامه‌های گوناگون ایجاد می‌کند که باید در قالب برنامه‌های توسعه اقتصادی پیش‌بینی شود و بر همین اساس ضرورت دارد از مشکلات پیش‌آمده در مسیر فروش نفت، استفاده کرده و به‌جای روی آوردن به استقراض و استفاده منابع آینده، به درآمدهای مالیاتی متکی بود.

۲. بررسی و تحلیل اجزای درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ معادل ۵۲۶۷ هزار میلیارد ریال به‌عنوان درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی شده است. این رقم نسبت به رقم درآمدهای مالیاتی مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (۳۲۵۲) هزار میلیارد ریال) با رشدی معادل ۶۲ درصد مواجه است. با توجه به روند فعلی وصول درآمدهای مالیاتی (روند هشت‌ماهه اول سال جاری) و سایر شرایط و تحولات اقتصادی، پیش‌بینی می‌شود کل وصولی درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۰ حدود ۲۹۳۴ هزار میلیارد ریال باشد در جدول ۱ اجزای اصلی درآمدهای مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و مقایسه با سنوات قبل آمده است.

۱. در محاسبات برای مصارف بودجه عمومی سال ۱۴۰۰، سقف اول قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است.

جدول ۱. ترکیب درآمدهای عمومی مالیاتی و اجزای اصلی آن در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰

(میلیارد ریال - درصد)

عنوان	عملکرد	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰			۱۴۰۱
		عملکرد	عملکرد	عملکرد	مصوب	عملکرد ۸ ماهه	پیش‌بینی عملکرد	لايحه	پیش‌بینی عملکرد
		(*)	(*)	(*)	(*)	(**)	(**)	(*)	(***)
مالیات اشخاص حقوقی	۳۷۳۸۸۷	۴۱۸۲۸۲	۴۳۸۱۹۷	۵۶۴۵۵۴	۵۹۲۱۰۶	۷۰۲۷۴۹	۹۲۶۰۵۰	۱۳۳۶۲۷۶	۱۲۵۶۹۰۰
		%۱۲	%۵	%۲۹	%۵	%۱۷۸	%۱۵۶	%۴۴	%۳۶
مالیات بر درآمد	۱۵۴۷۳۹	۱۸۶۲۶۳	۲۹۰۹۸۷	۳۹۸۲۱۵	۵۴۲۴۶۸	۳۶۶۲۱۳	۵۴۲۴۶۸	۸۴۲۱۰۰	۶۷۰۱۰۰
		%۲۰	%۵۶	%۳۷	%۳۶	%۱۰۱	%۱۰۰	%۵۵	%۲۴
مالیات بر ثروت	۲۸۶۶۵	۳۷۷۹۳	۸۳۹۱۰	۲۳۳۰۳۴	۳۴۲۳۲۰	۹۰۳۶۶	۱۶۴۲۵۰	۲۷۵۱۷۰	۳۰۸۷۵۰
		%۳۲	%۱۲۲	%۱۷۸	%۴۷	%۴۰	%۴۸	%۶۸	%۸۸
مستقیم	۵۵۷۲۹۱	۶۴۲۳۳۸	۸۱۳۰۹۴	۱۱۹۵۸۰۳	۱۴۷۶۸۹۴	۱۱۵۹۳۲۸	۱۶۳۲۷۶۸	۲۴۵۳۵۴۶	۲۲۳۵۷۵۰
		%۱۵	%۲۷	%۴۷	%۲۴	%۱۱۸	%۱۱۱	%۵۰	%۳۷
مالیات بر کالا و خدمات	۴۰۵۷۹۳	۴۴۸۹۱۵	۵۹۲۲۲۰	۷۳۳۶۴۱	۱۲۲۹۴۵۰	۷۵۴۰۶۹	۱۱۳۲۲۰۰	۲۰۳۶۶۱۶	۱۴۸۵۰۲۰
		%۱۱	%۳۲	%۲۴	%۶۸	%۹۲	%۹۲	%۸۰	%۳۱
مالیات بر واردات	۲۲۶۷۱۵	۱۸۷۳۷۳	۲۰۳۱۲۲	۱۷۹۷۳۰	۵۴۶۰۲۵	۱۱۴۲۹۲	۱۷۰۰۰۰	۷۷۷۵۰۰	۵۵۰۰۰۰
		%۱۷-	%۸	%۱۲-	%۲۰۴	%۳۱	%۳۱	%۳۵۷	%۲۲۴
غیرمستقیم	۶۳۲۵۰۸	۶۳۶۲۸۸	۷۹۵۳۴۲	۹۱۳۳۷۱	۱۷۷۵۴۷۵	۸۶۸۳۶۱	۱۳۰۲۲۰۰	۲۸۱۴۱۱۶	۲۰۳۵۰۲۰
		%۱	%۲۵	%۱۵	%۹۴	%۷۳	%۷۳	%۱۱۶	%۵۶
کل	۱۱۸۹۷۹	۱۳۷۸۶۲۶	۱۶۰۸۴۳۶	۲۱۰۹۱۷۴	۳۲۵۲۳۶۹	۲۰۲۷۶۸۹	۲۹۳۴۹۶۸	۵۲۶۷۶۶۲	۴۲۷۰۷۷۰
	۹	%۷	%۲۶	%۳۱	%۵۴	%۹۴	%۹۰	%۷۹	%۴۶

مآخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت و قوانین بودجه سنواتی.

* رشد نسبت به عملکرد سال قبل.

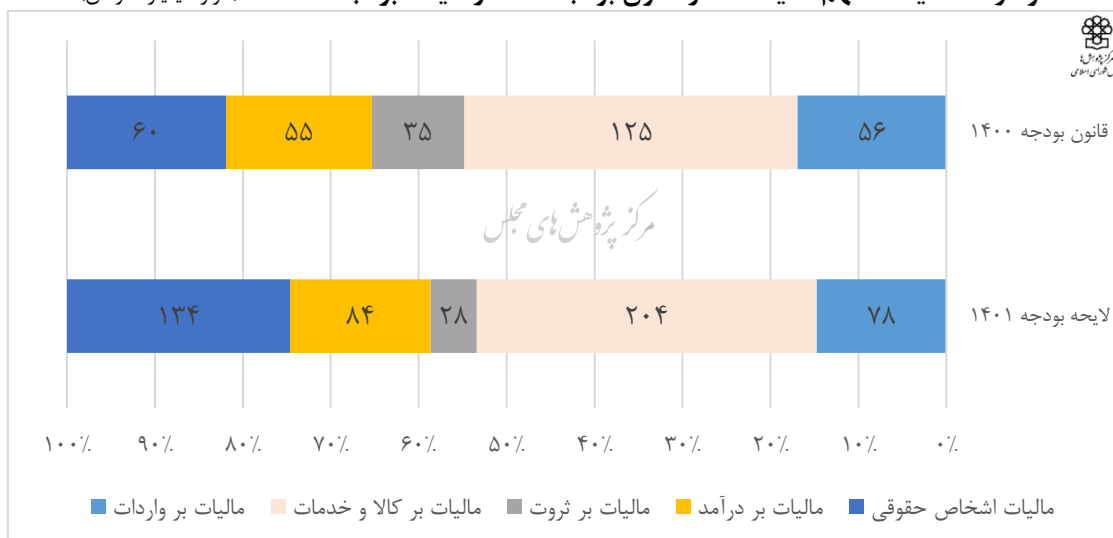
** درصد تحقق نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم.

*** پیش‌بینی درصد تحقق.

با توجه به عملکرد مالیاتی هشت‌ماهه و همچنین پیش‌بینی (برآورد) عملکرد مالیاتی دوازده‌ماهه سال ۱۴۰۰، در همه پایه‌های مالیاتی (غیر از مالیات بر ثروت، مالیات بر واردات و مالیات بر کالاها و خدمات (پایه مالیات بر ارزش‌افزوده)) با تحقق بیش از ۱۰۰ درصدی درآمد وصولی مواجه هستیم. به‌عبارت دیگر طبق برآوردهای صورت گرفته پیش‌بینی می‌شود درصد تحقق درآمدهای مالیاتی سال ۱۴۰۰ (بدون در نظر گرفتن درآمد مالیات بر واردات) ۱۰۳٪ و با در نظر گرفتن درآمدهای حاصل از مالیات بر واردات ۹۰٪ باشد. در این شرایط رقم درآمدهای مالیاتی (منابع عمومی) لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رشدی حدود ۷۹ درصد نسبت به عملکرد برآورد شده برای سال جاری خواهد داشت. مقایسه سهم پایه‌های مالیاتی در سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه مصوب سال ۱۴۰۰، تصویر روشن‌تری از ترکیب مالیات برآوردی و تغییرات آن نشان می‌دهد.

نمودار ۲. مقایسه سهم مالیات‌ها در قانون بودجه ۱۴۰۰ و لایحه بودجه ۱۴۰۱ (هزار میلیارد تومان)

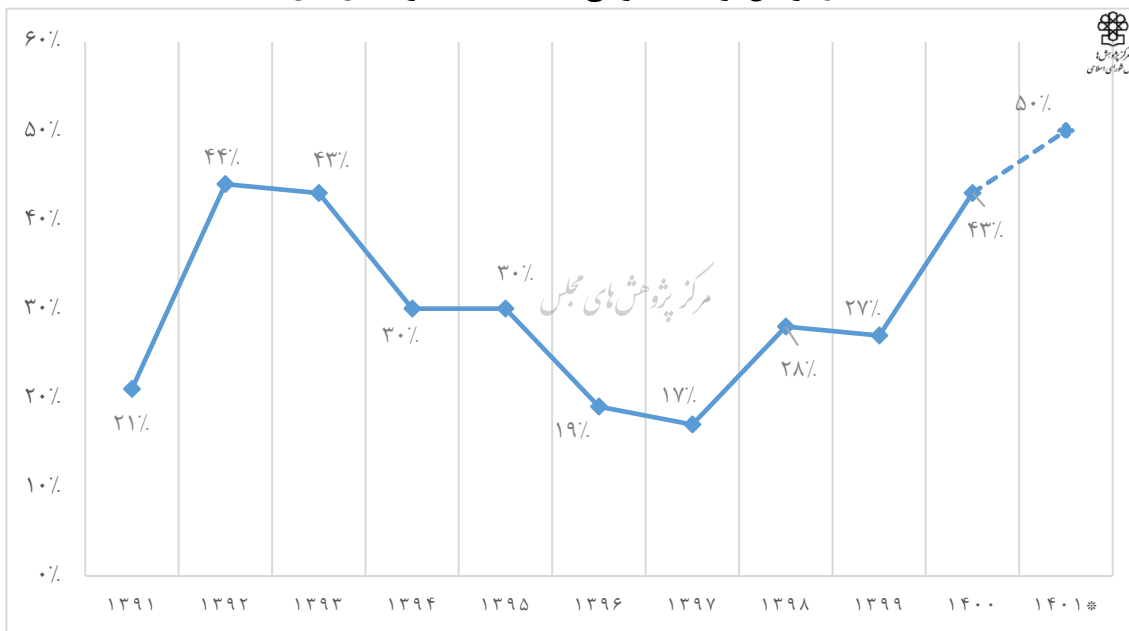

مآخذ: لایحه بودجه ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

حال با توجه به رشد قابل توجه ۶۲ درصدی درآمدهای مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ این سؤال مطرح می‌شود که آیا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به درآمدهای مالیاتی بیش‌برآوردی صورت گرفته است؟ در ادامه به ارائه برخی از آمارهای مربوطه، جهت کمک به یافتن پاسخ این سؤال، می‌پردازیم (در ادامه جهت بررسی دقیق‌تر، درآمدهای مالیاتی را بدون در نظر گرفتن درآمد مالیات بر واردات در نظر می‌گیریم).

با ملاحظه نمودار ۳ می‌توان در یک نگاه درصد رشد درآمدهای مالیاتی (بدون گمرک) را در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰، نسبت به عملکرد سال قبل خود و همچنین لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال جاری مشاهده کرد. طبق این نمودار درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رشدی ۵۰ درصدی نسبت به پیش‌بینی عملکرد مالیاتی سال ۱۴۰۰ داشته است.

نمودار ۳. رشد درآمدهای مالیاتی (بدون گمرک)
در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل

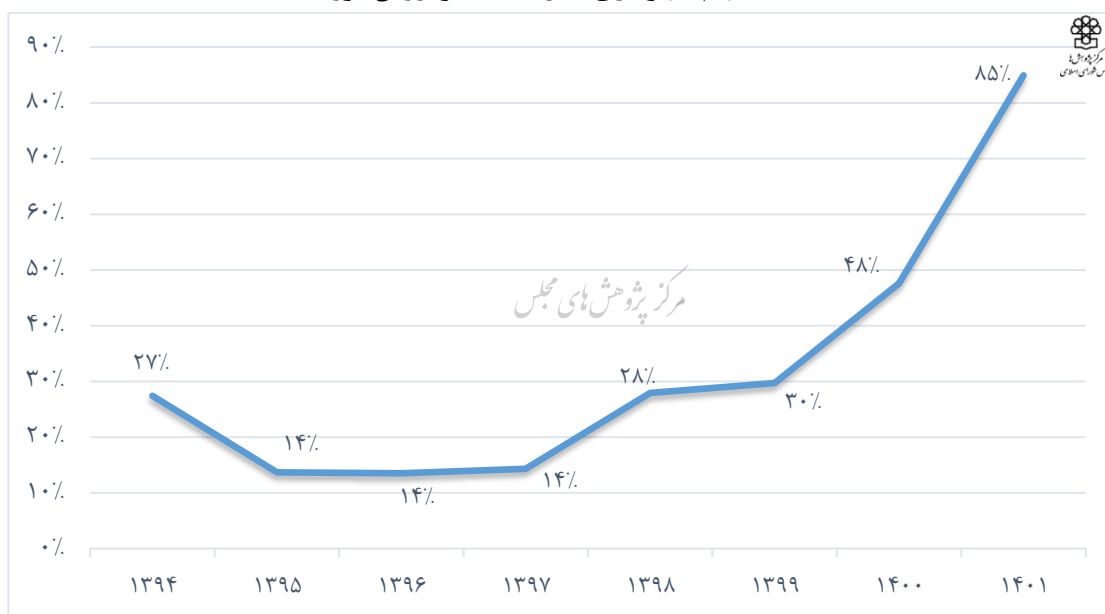

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سال‌های قبل.

در ردیف‌های درآمدی جداول قوانین بودجه سنواتی، سهم شهرداری‌ها از مالیات بر ارزش افزوده آورده نمی‌شود. از طرفی در سال ۱۴۰۱ با توجه به بندهای «۱» و «۲» از ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰ (که از تاریخ ۱۳ دی ماه ۱۴۰۰ لازم‌الاجرا گردیده) سهم شهرداری از این محل یک واحد درصد افزایش می‌یابد. حال با در نظر گرفتن سهم شهرداری‌ها در درآمدهای مالیاتی، طبق نمودار ۴ ملاحظه می‌شود که در سال ۱۴۰۱ این درآمدها با رشدی ۸۵ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۰ مواجه است. به عبارتی طبق ارقام مالیاتی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ سازمان امور مالیاتی کشور موظف است در سال آینده ۵۹۸۴ هزار میلیارد ریال درآمدهای مالیاتی وصول کند. همچنین قابل توجه است که با احتساب ۴ واحد درصد سهم شهرداری‌ها از مالیات بر ارزش افزوده، میزان درآمد شهرداری‌ها از این محل در سال ۱۴۰۱ نسبت به سال جاری ۱۸۲ درصد رشد داشته است.

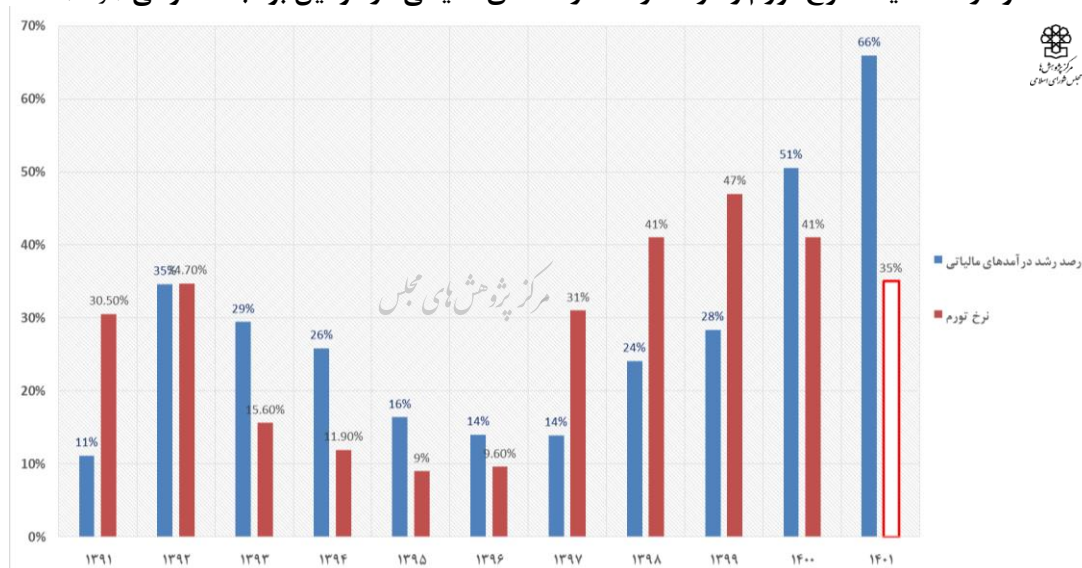
نمودار ۴. درصد رشد کل درآمدهای مالیاتی (بدون گمرک) در قوانین بودجه سنواتی، با احتساب سهم شهرداری‌ها از مالیات بر ارزش افزوده

مأخذ: همان.

در نمودار ۵ جهت بررسی میزان افزایش حقیقی درآمدهای مالیاتی در قوانین بودجه سنواتی، نرخ تورم در مقابل درصد رشد این درآمدها ترسیم شده است. طبق محاسبات انجام شده تورم سال ۱۴۰۱، سی و پنج درصد در نظر گرفته شده است (شایان ذکر است درآمد برخی از پایه‌های مالیاتی مانند ارزش افزوده با تورم همان سال و درآمد برخی از پایه‌های مالیاتی مانند مالیات بر عملکرد با تورم سال قبل مرتبط است).

نمودار ۵. مقایسه نرخ تورم و درصد رشد درآمدهای مالیاتی در قوانین بودجه سنواتی (درصد)

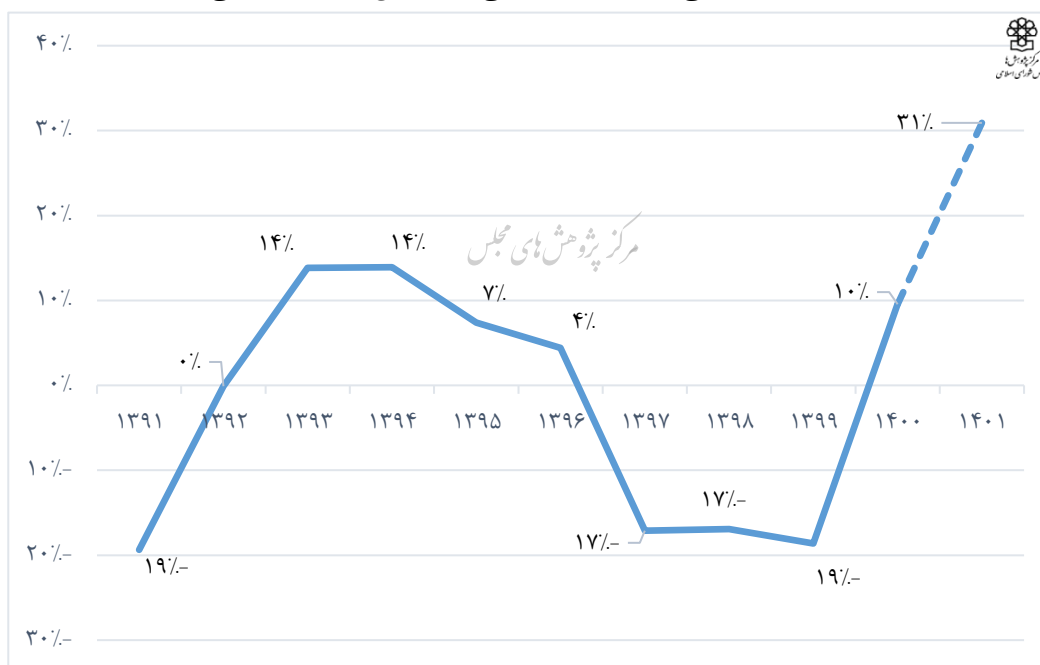

مأخذ: نرخ تورم سالیانه (۱۳۹۱-۱۴۰۰) محاسبه شده توسط بانک مرکزی و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سال‌های قبل.

همان‌طور که مشاهده می‌شود **اولاً** رشد درآمدهای مالیاتی طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹، به‌صورت معناداری کمتر از نرخ تورم این سال‌ها بوده است؛ **ثانیاً** رشد درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (بدون در نظر گرفتن کاهش یک واحد درصدی سهم دولت در مالیات بر ارزش‌افزوده) نسبت به پیش‌بینی تورم سال آینده اختلاف زیادی دارد که حاکی از افزایش میزان حقیقی درآمدهای مالیاتی نسبت به سال‌های گذشته است.

همچنین در نمودار ۶ می‌توان روند رشد حقیقی درآمدهای مالیاتی در قوانین بودجه سنواتی طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ را مشاهده کرد.

نمودار ۶. رشد حقیقی درآمدهای مالیاتی در قوانین بودجه سنواتی (درصد)

مآخذ: نرخ تورم سالیانه محاسبه شده توسط بانک مرکزی و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سال‌های قبل.

بنابر نکات مطرح شده، طبیعتاً افزایش ۶۶ درصدی درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰، تنها با تعدیل معافیت‌های مالیاتی موجود، ایجاد پایه‌های مالیاتی جدید و از همه مهم‌تر فراهم کردن بستر اجرایی جهت جلوگیری از فرار مالیاتی محقق می‌گردد. در واقع به‌نظر می‌رسد اگر چتر مالیاتی دولت از طریق گسترش و پیشرفت زیرساخت‌ها و پایه‌های مالیاتی (همچون اجرای قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی، تصویب طرح مالیات بر عایدی سرمایه، اجرای صحیح قانون مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ و...) افزایش پیدا نکرده و از فرار مالیاتی جلوگیری نشود، تحقق این میزان افزایش در وصولی درآمدهای مالیاتی ممکن نخواهد بود.

به‌طور کلی درآمدهای مالیاتی به دو بخش مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شوند. در این بخش تلاش شده است، ضمن بیان اجزای مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم، میزان عملکرد این نوع از مالیات‌ها با ارائه آمار و ارقام عملکردی چند سال اخیر تبیین شده و همچنین با توجه به وضعیت و شرایط عمومی اقتصاد و ساختار و ظرفیت‌های اجرایی سازمان امور مالیاتی به‌منظور وصول درآمدهای مربوطه، تحلیلی از چرایی ارقام پیش‌بینی شده در هر پایه اصلی ارائه شود.

۲-۱. مالیات‌های مستقیم و اجزای آن

مالیات‌های مستقیم از سه بخش اصلی (مالیات اشخاص حقوقی، مالیات بر درآمدها و مالیات بر ثروت) تشکیل شده است. هریک از این بخش‌ها، خود اجزا و زیربخش‌های جزئی‌تری دارند که در ادامه به توضیح جزئیات هریک از آنها پرداخته شده است.

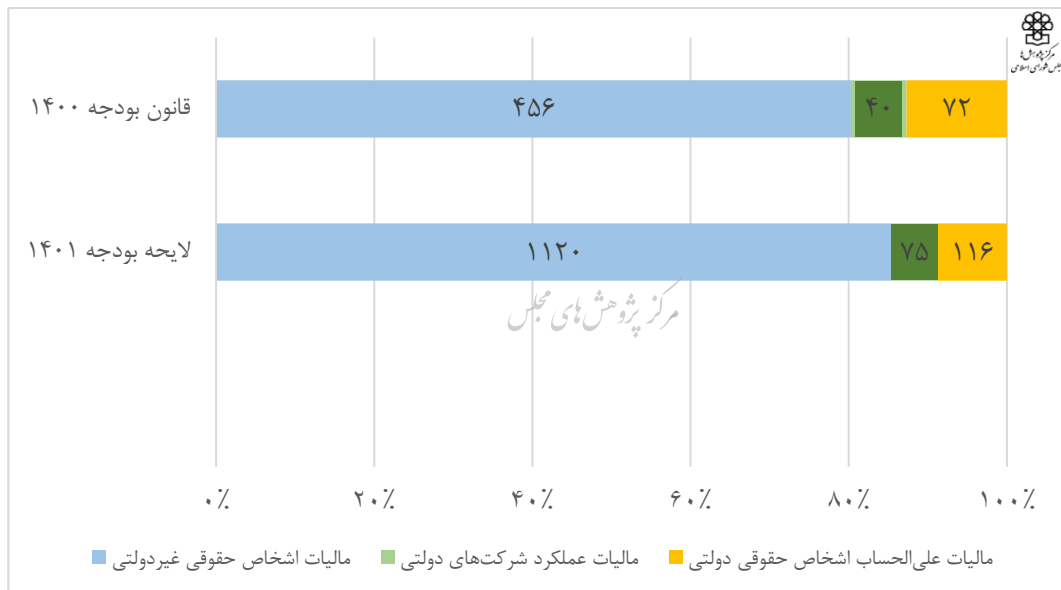
۲-۱-۱. مالیات اشخاص حقوقی

مالیات اشخاص حقوقی بعد از مالیات بر کالاها و خدمات بیشترین سهم را در درآمدهای مالیاتی دارد. از اجزای این مالیات، مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی بیشترین سهم را به‌خود اختصاص داده است. نمودار ۷ سهم اجزای مهم این نوع مالیات از کل مالیات اشخاص حقوقی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.

نمودار ۷. سهم اجزای مالیات اشخاص حقوقی

(هزار میلیارد ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه ۱۴۰۰

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

همان‌طور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود، ارقام پیشنهادی در مورد مالیات اشخاص حقوقی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰، حدود ۱۲۶ درصد افزایش داشته است.

جدول ۲. اجزای مالیات اشخاص حقوقی (میلیارد ریال - درصد)

عنوان	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰		۱۴۰۱
	عملکرد	عملکرد	عملکرد	عملکرد	مصوب	عملکرد ۸ ماهه	لایحه
	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(**)	(***)
مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی	۵۴۹۹۶	۹۸۱۴۵	۵۲۹۵۸	۵۴۲۳۵	۷۲۱۲۸	۳۸۹۲۶	۱۱۶۰۹۲
	-۱٪	۷۸٪	-۴۴٪	۲٪	۳۳٪	۸۱٪	۶۱٪
مالیات عملکرد شرکت‌های دولتی	۱۱۳۵۸۵	۱۱۲۸۳۸	۹۶۰۷۹	۳۳۳۱۴	۴۰۸۷۱	۳۸۷۱۵	۷۵۰۰۰
	۷۷٪	-۱٪	-۱۵٪	-۶۵٪	۲۳٪	۱۴۲٪	۸۴٪
مالیات نهادها و بنیادهای انقلاب اسلامی	۱۸۳	۱۹۵	۱۲۵	۵۴۲۶	۱۵۰۰۰	۶۱۰۸	۱۵۰۰۰
	۲۲٪	۷٪	-۳۶٪	۴۲۴۱٪	۱۷۶٪	۶۱٪	۰٪
مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی	۲۰۵۱۲۱	۲۰۶۹۶۸	۲۵۶۵۸۱	۴۶۵۳۶۹	۴۵۶۰۵۶	۶۱۵۱۲۷	۱۱۲۰۸۸۴
	۲٪	۱٪	۲۴٪	۸۱٪	-۲٪	۲۰۲٪	۱۴۶٪
مالیات شرکت‌ها و مؤسسات وابسته به آستان قدس رضوی (جمعیتی - خرجی)	-	-	-	۴۴۱	۶۵۰	۳۶۲	۹۰۰
	-	-	-	-	۴۷٪	۸۴٪	۳۸٪
مالیات موضوع ماده (۷۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)	-	-	-	۵۷۶۶	۷۴۰۰	۳۵۰۹	۸۴۰۰
	-	-	-	-	۲۸٪	۷۱٪	۱۴٪
مالیات اشخاص حقوقی	۳۷۳۸۸۵	۴۱۸۱۴۶	۴۰۵۷۴۳	۵۶۴۵۵۱	۵۹۲۱۰۵	۷۰۲۷۴۷	۱۳۳۶۲۷۶
	۱۷٪	۱۲٪	-۳٪	۳۹٪	۵٪	۱۷۸٪	۱۲۶٪

مأخذ: همان.

** رشد نسبت به عملکرد سال قبل.

** درصد تحقق نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم.

** رشد نسبت به مصوب سال قبل.

در خصوص ردیف‌های مربوط به مالیات اشخاص حقوقی ذکر چند نکته ضروری است:

۱. از آنجاکه بخش عمده مالیات عملکرد شرکت‌های دولتی، از شرکت ملی نفت وصول می‌شود، از دلایل افزایش ۸۴ درصدی ردیف مالیات عملکرد شرکت‌های دولتی نسبت به مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ می‌توان وصول علی‌الحساب این مالیات و انتظار بهبود روند فروش نفت و افزایش درآمد شرکت ملی نفت دانست.

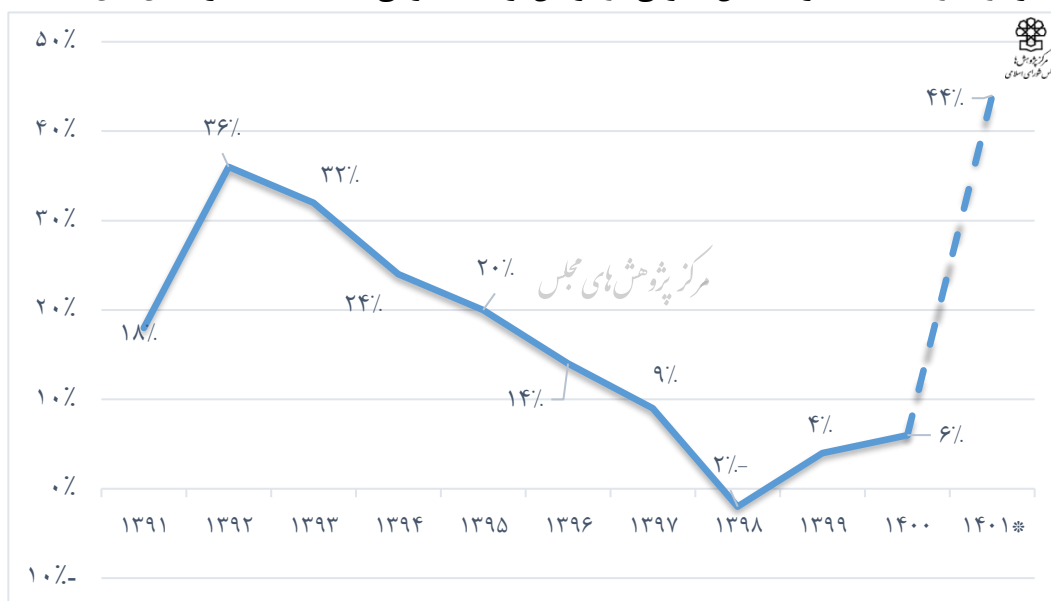

۲. رقم برآورد مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، بیش از ۱۱۲۰ هزار میلیارد ریال است که افزایش قابل توجه ۱۴۶ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ داشته است. اگرچه افزایش آن نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰، چشمگیر به نظر می‌رسد، ولی با توجه به عملکرد هشت‌ماهه، می‌توان تخمین زد که این رقم در سال آینده محقق خواهد شد. در عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰، ۲۰۲ درصد کل برآورد هشت‌ماهه بودجه سال ۱۴۰۰ محقق و وصول شده است و برآورد می‌شود وصولی کل سال ۱۴۰۰ از این ردیف به‌صورت قابل توجهی بیشتر از مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۰ باشد. علاوه بر شرایط تورمی و رشد متغیرهای اسمی، رسیدگی همزمان به پرونده‌های مالیات عملکرد و ارزش‌افزوده و سایر اقدامات سازمان امور مالیاتی موجب شده بخشی از فرار مالیاتی شرکت‌های خصوصی شناسایی شود.

۳. ردیف مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی به این صورت است که، براساس ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) کلیه شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و بانک‌ها، که در بودجه کشور برای آنها سود ویژه پیش‌بینی می‌شود، موظف به واریز مالیات علی‌الحساب و سود سهام علی‌الحساب بودجه مصوب، به‌صورت یک‌دوازدهم در هرماه هستند. این ردیف در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با رشد ۶۱ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مواجه بوده است.

۴. ردیف مالیات موضوع ماده (۷۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مربوط به مالیات وصولی ستاد اجرایی فرمان امام و بنگاه‌های اقتصادی زیرمجموعه نیروهای مسلح است که طبق قانون، باید جهت عدالت آموزشی و تأمین امکانات آموزشی در مناطق محروم در اختیار وزارت آموزش و پرورش باشد. رقمی که در این ردیف برای برآورد مالیات وصولی در لایحه سال ۱۴۰۱ درج شده، با عملکرد هشت‌ماهه و مصوب سال ۱۴۰۰ متناسب است. این رقم در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، ۱۴ درصد نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰ افزایش داشته و با توجه به تحقق ۷۸ درصدی در عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰، مالیات وصولی از این محل متناسب با واقعیت برآورد شده است.

نمودار ۸. رشد مالیات بر اشخاص حقوقی در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل (درصد)

مأخذ: همان.

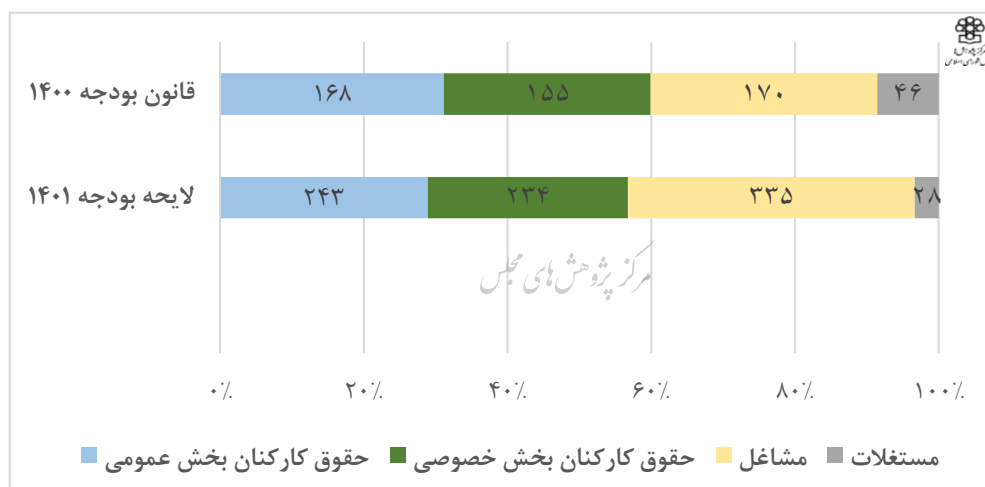
در نمودار ۸، درصد رشد درآمد مالیات اشخاص حقوقی در قوانین بودجه سنواتی را نسبت به عملکرد سال قبل خود طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ مشاهده می‌کنیم. این درصد برای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به برآورد عملکرد سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است. طبق این نمودار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شاهد رشد ۴۴ درصدی در درآمد مالیات بر اشخاص حقوقی نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۴۰۰ هستیم.

۲-۱-۲. مالیات بر درآمد

مالیات بر درآمد از ۶ جزء تشکیل شده است. براساس لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مالیات بر درآمد حدود ۱۶ درصد از کل درآمدهای مالیاتی دولت را تشکیل می‌دهد. همان‌طور که از نمودار ۹ قابل‌ملاحظه است، مهم‌ترین اجزای مالیات بر درآمد مالیات مشاغل، مالیات بر حقوق کارکنان بخش عمومی و مالیات بر حقوق کارکنان بخش خصوصی است. در نمودار ۹ سهم هریک از اجزای مالیات بر درآمد از کل درآمدهای مالیاتی نشان داده شده است.

نمودار ۹. سهم اجزای مالیات بر درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰
(هزار میلیارد ریال)

مأخذ: همان.

در جدول ۳ اجزای مالیات بر درآمد طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ ارائه شده است:

جدول ۳. اجزای مالیات بر درآمد (میلیارد ریال - درصد)

عنوان	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰		۱۴۰۱
	عملکرد	عملکرد	عملکرد	عملکرد	مصوب	عملکرد هشت ماهه	لایحه
	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(**)	(***)
حقوق کارکنان بخش عمومی	۵۱۷۰۶	۵۲۲۵۰	۷۲۸۸۹	۱۲۶۳۵۸	۱۶۸۸۶۸	۱۲۹۷۱۲	۲۴۳۰۰۰
	-۴	۱	۴۰	۷۳	۳۴	۱۱۵	۴۴
حقوق کارکنان بخش خصوصی	۴۶۸۷۷	۵۶۷۳۱	۸۰۰۰۷	۱۱۰۹۶۵	۱۵۵۵۰۰	۱۰۷۲۷۷	۲۳۴۰۰۰
	۰	۲۱	۴۱	۳۹	۴۰	۱۰۳	۵۰
مشاغل	۴۵۰۴۲	۵۸۳۸۵	۱۱۵۸۶۷	۱۲۴۵۰۰	۱۷۰۰۰۰	۱۰۸۰۵۱	۳۳۵۰۰۰
	۱۳	۳۰	۹۸	۷	۳۷	۹۵	۹۷
مستغلات	۱۰۰۶۶	۱۷۹۴۳	۱۵۳۳۰	۲۱۸۵۵	۴۶۰۰۰	۱۳۷۰۹	۲۸۰۰۰
	۲۸	۷۸	-۱۵	۴۳	۱۱۰	۴۵	-۳۹
متفرقه درآمد	۴۸	۵۳	۵۹۹۲	۱۴۵۳۷	۱۰۰	۷۴۶۳	۱۰۰
	-۱	۱۰	۱۱۲۰۶	۱۴۳	-۹۹	۱۱۱۹۵	۰
معافیت مالیاتی (جمعی - خرجی)	۱۰۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۰	۲۰۰۰	۰	۲۰۰۰
	۱۱	-۱۰	۰	-۱۰۰	۰	۰	۰
مالیات بر درآمد	۱۵۴۷۳۹	۱۸۶۲۶۲	۲۹۰۹۸۵	۳۹۸۲۱۵	۵۴۲۴۶۸	۳۶۶۲۱۲	۸۴۲۱۰۰
	۳	۲۰	۵۶	۳۷	۳۶	۱۰۱	۵۵

مأخذ: همان.

* رشد نسبت به عملکرد سال قبل.

** درصد تحقق نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم.

*** رشد نسبت به مصوب سال قبل.

برآورد مالیات بر درآمد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، حدود ۸۴۲ هزار میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰، رشد ۵۵ درصدی داشته است. به‌طور کلی این افزایش، متناسب با شرایط تورمی و افزایش حقوق‌هاست. در ادامه نکاتی جهت بررسی دقیق اجزای مالیات بر درآمد ارائه می‌شود:

۱. مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی افزایش ۴۴ درصدی نسبت به قانون مصوب سال ۱۴۰۰ داشته است. در این راستا باید توجه داشت که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، حقوق و دستمزد کارکنان بخش دولتی به‌طور متوسط به میزان ۱۰ درصد و به‌صورت پلکانی، به‌گونه‌ای که طبقات پایین‌تر از درصد افزایش بیشتری برخوردار شوند، افزایش یافته است. این درحالی است که در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ این میزان به‌طور یکسان برای همه ۲۵ درصد بوده است. از طرفی در نرخ‌بندی مالیات بر حقوق و دستمزد کارکنان دولتی در لایحه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون سال ۱۴۰۰، نرخ‌های ۲۵ درصد، ۳۰ درصد و ۳۵ درصد حذف شده و با توجه به نکات مطرح شده می‌توان انتظار کاهش در درآمدهای مالیاتی این پایه را داشت. اما از طرفی در لایحه سال ۱۴۰۱ با حذف استثنائات در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (همچون درآمد اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و قضات)، برخورد یکسان مالیاتی با تمامی گروه‌های شغلی صورت گرفته و با مشمول کردن تمامی دریافتی کارمندان (اعم از حقوق و مزایای مستمر و غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها و کارانه) پایه مالیاتی این ردیف افزایش یافته است. همچنین شایان ذکر است سقف معافیت سالیانه حقوق در لایحه افزایش ۲۵ درصدی داشته است (از ۴۸۰ میلیون ریال به ۶۰۰ میلیون ریال در سال). در عملکرد هشت‌ماهه ۱۴۰۰، بیش از رقم مصوب در قانون از این محل وصول شده است (حدود ۱۱۵ درصد) که می‌توان از دلایل این تحقق بیش از مصوب، به ایجاد شفافیت در بودجه با تعریف شناسه و پرداخت به ذی‌نفع نهایی و همچنین برخی همسان‌سازی‌ها و تسری حقوق‌ها در سال ۱۴۰۰ اشاره کرد.

۲. در خصوص مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی نیز شاهد افزایش در عملکرد و لایحه هستیم. در عملکرد سال ۱۴۰۰ پیش‌بینی می‌شود، بیش از برآورد قانون بودجه سال ۱۴۰۰، تا پایان سال وصول شود. در لایحه نیز این ردیف، افزایش ۵۰ درصدی نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰ دارد. این افزایش ناشی از دو عامل است. عامل اول افزایش دستمزدها در بخش خصوصی و عامل دوم ایجاد پنجره واحد میان سازمان تأمین اجتماعی و سازمان امور مالیاتی است؛ که هماهنگی سیستماتیک بیشتری در رصد حقوق بخش خصوصی رخ داده و فرار مالیاتی این بخش محدودتر شده است. پس با توجه به عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰ (تحقق ۱۰۳ درصدی) و نکات ذکر شده، پیش‌بینی می‌شود رقم برآورد شده در لایحه برای این ردیف در سال آینده محقق شود.

۳. مالیات مستغلات در لایحه کاهش ۳۹ درصدی نسبت به قانون سال ۱۴۰۰ داشته است. عمده رقم این ردیف مربوط به مالیات از درآمد اجاره و مالیات ساخت و فروش ساختمان است. با توجه به عملکرد سنوات گذشته و عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰، می‌توان دریافت رقم مصوب در سال ۱۴۰۰

بیش برآورد و دور از واقع بوده و رقم لایحه با عملکرد سنوات گذشته تناسب دارد. البته گفتنی است که فرار مالیاتی در این بخش به نسبت زیاد است. اگرچه اجاره‌های املاک مسکونی کمتر از ۱۵۰ متر در تهران و ۲۰۰ متر در شهرستان‌ها معاف است، اما با توجه به افزایش اجاره‌ها در سال‌های اخیر انتظار می‌رود وصولی این مالیات از درآمد اجاره املاک مسکونی، اداری و تجاری کل کشور بیش از ۲۸ هزار میلیارد ریال باشد که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ پیش‌بینی شده است. بنابراین لازم است سازمان امور مالیاتی با کمک سایر دستگاه‌ها از جمله وزارت راه و شهرسازی و شهرداری‌ها جلوی فرار مالیاتی مالکان را بگیرد و وصولی مالیات مستغلات بیش از این باشد.

۴. مالیات مشاغل تغییر زیادی داشته و ۹۷ درصد نسبت به مصوب سال ۱۴۰۰ افزایش داشته است. از طرفی عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰ نشان‌دهنده تحقق ۹۵ درصدی این پایه مالیاتی است. می‌توان یکی از دلایل مهم این امر را بهبود وضعیت همه‌گیری کرونا با انجام واکسیناسیون سراسری در سال جاری و رونق گرفتن کسب‌وکار مشاغل نسبت به سال گذشته دانست، ولی همچنان باید توجه داشت بخش قابل توجهی از فرارهای مالیاتی در بخش مشاغل اتفاق می‌افتد. به‌طور کلی در رابطه با مشکلات مالیات بر مشاغل، دلایل مختلف و متعددی وجود دارد که برخی از این دلایل عبارتند از:

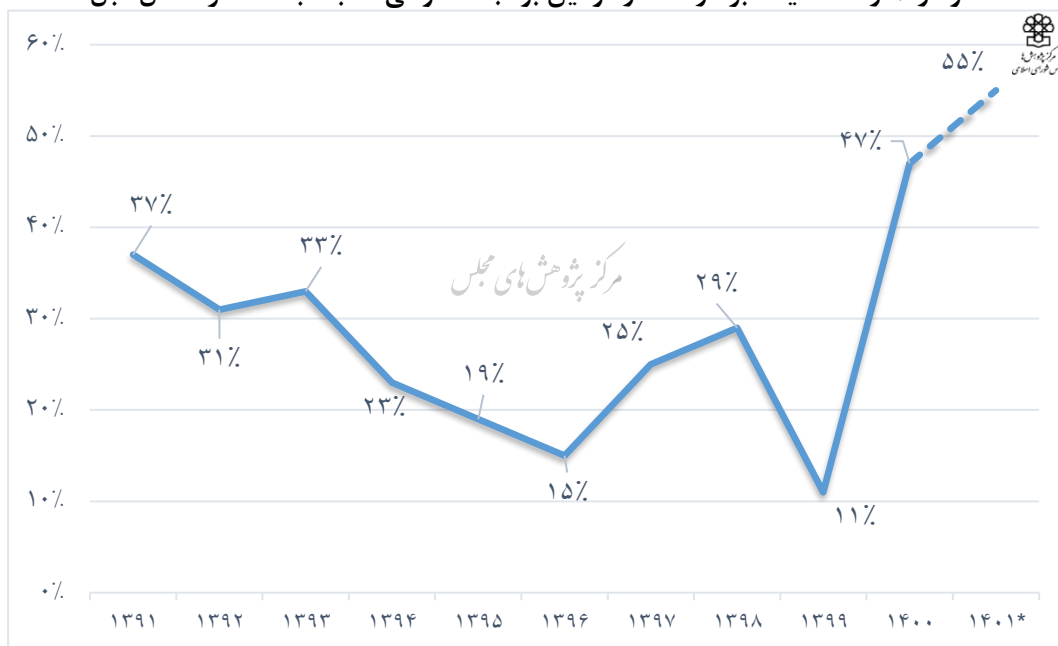
۱. فقدان بانک اطلاعات جامع اقتصادی اصناف کشور در سازمان امور مالیاتی،
  ۲. غیررسمی بودن بخش قابل توجهی از فعالیت‌ها و مشاغل در نظام اقتصادی ایران،
  ۳. نحوه تشخیص و وصول این نوع از مالیات‌ها توسط سازمان امور مالیاتی به شیوه توافقی است (توافقاتی که سالیانه بین سازمان امور مالیاتی و اصناف کشور برای پرداخت مالیات صورت می‌گیرد) که این امر خود ناشی از نبود زیرساخت‌های مدرن و مکانیزه برای بررسی اظهارنامه‌های مالیاتی مؤدیان این بخش و در یک کلام نظام سنتی تشخیص و وصول مالیات است. شیوه‌ای که موجب بروز بی‌عدالتی مالیاتی شده و برخی نارضایتی‌ها را به وجود آورده است. البته باید اذعان کرد که این رویه به نفع برخی از فعالان اقتصادی (مشاغل) شده است، زیرا اگر روند قانونی رسیدگی، تشخیص و وصول مالیات در مورد آنها اجرا می‌شد، شاید مالیات پرداختی آنها تا چند برابر نیز افزایش می‌یافت.
- یکی از راهکارها برای افزایش درآمدهای مالیاتی در این بخش، رعایت قانون توسط نهادها و دستگاه‌های مختلف برای ارائه اطلاعات به سازمان امور مالیاتی است. این مهم به سازمان امور مالیاتی کشور در تشخیص و وصول مالیات مناسب این بخش کمک خواهد کرد.

گفتنی است که با عنایت به مشکلات جاری در بخش مشاغل، تمهید الزامات و بسترهای لازم برای ارتقای میزان تمکین مالیاتی مؤدیان یکی از پایه‌های اساسی اصلاحات در نظام مالیاتی کشور محسوب می‌شود که این مهم با تصویب لایحه «پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان» در مجلس شورای اسلامی محقق شده و امید است با اجرای آن برخی از چالش‌های موجود مرتفع شود. با استقرار پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان می‌توان با الزام همه فعالان اقتصادی به استفاده از پایانه فروشگاهی (دستگاه

کارت‌خوان، رایانه و...)، قطع دستگاه‌های کارت‌خوان (POS) غیرمتصل به پرونده مالیاتی توسط بانک مرکزی، سیستمی کردن فرایند تشخیص و صدور فاکتور الکترونیک توسط فروشنده، بسیاری از معضلات موجود در رویکرد سنتی را برطرف کرد. طبیعتاً این مسئله می‌تواند بخش عظیمی از مشکلات وصول مالیات در بخش مشاغل را حل کند و منجر به کاهش فساد و افزایش درآمد مالیاتی شود.

در نمودار ۱۰ درصد رشد مالیات بر درآمد در قوانین بودجه سنواتی را نسبت به عملکرد سال قبل خود طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ مشاهده می‌کنیم. این درصد برای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به برآورد عملکرد سال ۱۴۰۰ دسر نظر گرفته شده است. طبق این نمودار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شاهد رشدی ۵۹ درصدی در پایه مالیات بر درآمد نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۴۰۰ هستیم.

نمودار ۱۰. رشد مالیات بر درآمد در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل

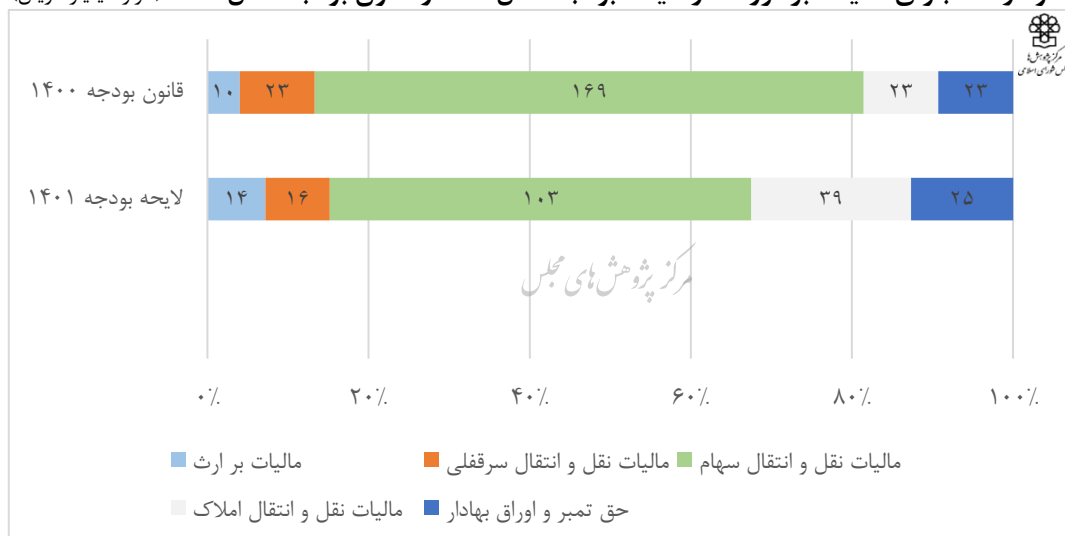
مآخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت و لایحه بودجه ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سنواتی

۳-۱-۲. مالیات بر ثروت

سهم مالیات بر ثروت از کل درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۶ درصد است. مالیات بر ثروت از ۹ جزء تشکیل شده که مهم‌ترین بخش‌های آن (نمودار ۱۱ را ببینید) عبارتند از: مالیات نقل و انتقال سرقفلی، املاک و سهام. دو جزء مالیات بر خانه‌های گرانبیامت و خودرو گرانبیامت و درآمد حاصل از مالیات بر واحدهای مسکونی خالی از سکنه.

نمودار ۱۱. اجزای مالیات بر ثروت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (هزار میلیارد ریال)

رقم مربوط به بخش ثروت از درآمدهای مالیاتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ معادل ۲۷۵۱۷۰ میلیارد ریال تعیین شده که ۲۰ درصد نسبت به قانون بودجه سال جاری کاهش داشته است. در ادامه نکاتی در خصوص این رقم و اجزای آن ذکر خواهد شد.

(میلیارد ریال - درصد)

جدول ۴. اجزای مالیات بر ثروت

عنوان	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰		۱۴۰۱
	عملکرد	عملکرد	عملکرد	عملکرد	مصوب	عملکرد ۸ ماهه	لایحه
	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(**)	(***)
مالیات بر ارث	۴۵۹۰	۵۰۲۲	۶۱۶۶	۸۹۴۳	۱۰۰۰۰	۷۹۵۹	۱۴۱۶۳
	۰	۹	۲۳	۴۵	۱۲	۱۱۹	۴۲
مالیات‌های اتفاقی	۳۵	۳۸	۹۳	۲۲۲	۲۵۰	۱۴۷	۲۵۰
	-۱۵	۹	۱۴۵	۱۳۹	۱۳	۸۸	۰
مالیات نقل و انتقال سرقفلی	۸۲۹۱	۱۲۲۲۶	۱۵۶۳۷	۱۷۴۲۴	۲۳۰۹۱	۸۴۷۲	۱۵۶۹۴
	۷	۴۷	۲۸	۱۱	۳۳	۵۵	-۳۲
مالیات نقل و انتقال سهام	۵۸۲۲	۶۵۵۲	۳۹۵۴۳	۱۷۱۷۵۲	۱۶۹۵۳۴	۴۵۶۴۳	۱۰۳۱۶۳
	۶	۱۳	۵۰۴	۳۳۴	-۱	۴۰	-۳۹
مالیات نقل و انتقال املاک	۶۱۶۱	۷۹۱۲	۱۰۶۴۴	۱۸۹۹۰	۲۳۰۵۴	۱۹۶۸۴	۳۹۹۲۰
	۲۳	۲۸	۳۵	۷۸	۲۱	۱۲۸	۷۳
حق تمیر و اوراق بهادار	۳۷۶۴	۶۰۴۰	۱۹۸۲۵	۱۵۷۰۰	۲۳۳۸۹	۸۴۵۷	۲۴۹۸۰
	-۸	۶۰	۹۶	۳۳	۴۹	۵۴	۷
مالیات بر واحدهای مسکونی گران قیمت (با احتساب عرصه و اعیان)	-	-	-	-	-	۰	۷۰۰۰
	-	-	-	-	-	۰	۰
مالیات بر انواع خودروهای سواری و وانت دوکابین دارای شماره انتظامی شخصی گران قیمت	-	-	-	-	-	۰	-۲۴
	-	-	-	-	-	۰	۲۰۰۰۰
درآمد حاصل از مالیات بر واحدهای مسکونی خالی از سکنه	-	-	-	-	-	۰	۰
	-	-	-	-	-	۰	۰
مالیات بر ثروت	۲۸۶۶۳	۳۷۷۹۰	۸۳۹۰۸	۲۳۳۰۳۱	۳۴۲۳۱۸	۹۰۴۶۳	۲۷۵۱۷۰
	۶	۳۲	۱۲۲	۱۷۸	۴۷	۴۰	-۲۰

مأخذ: همان.

* رشد نسبت به عملکرد سال قبل.

** درصد تحقق نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم.

*** رشد نسبت به مصوب سال قبل.

۱. رقم مالیات نقل و انتقال سهام در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با کاهشی ۳۹ درصدی نسبت به قانون مصوب سال ۱۴۰۰ مواجه است. همان‌طور که در جدول ۴ قابل مشاهده است، عملکرد هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰ نیز تنها ۴۰ درصد مصوب سال ۱۴۰۰ برای کل سال است. در واقع سهم این پایه مالیاتی از مالیات بر ثروت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ قریب به ۳۸ درصد است؛ در حالی که در سال گذشته و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ این سهم قریب به ۶۰ درصد بود. این کاهش، نتیجه افت و ریزش شاخص سهام در سال گذشته و کاهش قابل توجه تعداد معاملات در بازار سرمایه است. شایان ذکر است شفافیت بازار

سرمایه (بورس و فرابورس)، سهولت آسان وصول این مالیات و عدم امکان فرار مالیاتی در این پایه مالیاتی از دیگر نکاتی است که موجب می‌شود لزوم توجه بیشتر به این پایه مالیاتی مشخص شود.

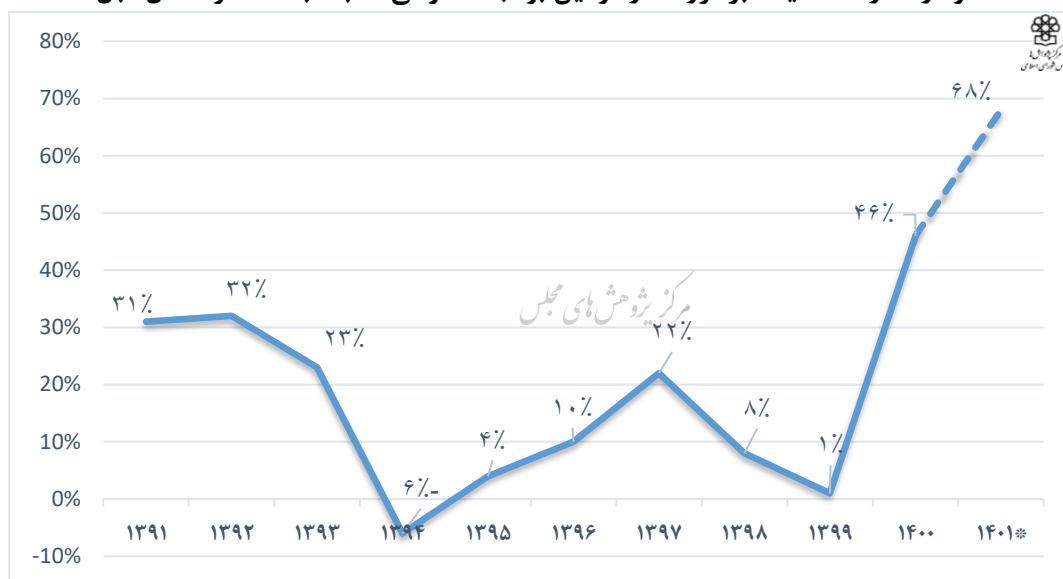
۲. مالیات نقل و انتقال املاک نیز افزایش ۷۳ درصدی نسبت به قانون مصوب سال ۱۴۰۰ داشته است. علت این رشد افزایش شاخص بهای مسکن در سال جاری و سال آینده است. با توجه به عملکرد هشت ماهه سال جاری، امکان تحقق رقم برآوردی در لایحه برای این ردیف کاملاً وجود دارد.

۳. رقم مالیات خانه‌های لوکس در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ دقیقاً همان رقم مصوب در سال ۱۴۰۰ است و رقم مالیات خودروهای گرانبه با کاهش ۲۴ درصدی مواجه است. در قانون بودجه سال ۱۳۹۹ دو پایه مالیاتی به بخش مالیات ثروت افزوده شد؛ این دو پایه مربوط به اخذ مالیات از خودروهای لوکس و خانه‌های لوکس است که فقط افراد ثروتمند و متمول مشمول این مالیات می‌شوند. در سال ۱۳۹۹ هیچ مالیاتی از خانه‌ها و خودروهای لوکس وصول نشد. همچنین با گذشت حدود ۹ ماه از آغاز سال ۱۴۰۰، سازمان امور مالیاتی هیچ وصولی برای این دو پایه مالیاتی نداشته است. ظاهراً عزم لازم برای اجرای قانون و اخذ این دو مالیات که منجر به افزایش توازن اجتماعی و درآمدهای دولت می‌شد، تا ماه‌های نخست سال جاری وجود نداشته است. تکرار همان ارقام سال ۱۳۹۹ در لایحه ۱۴۰۱، علی‌رغم افزایش قیمت املاک و خودروها نیز نشان از مصمم نبودن دستگاه‌های اجرایی در وصول این مالیات دارد. ضروری است نمایندگان محترم مجلس وصول این مالیات‌ها را از سازمان امور مالیاتی، وزارت اقتصاد و دارایی، وزارت راه و شهرسازی و سایر دستگاه‌های مسئول مطالبه کنند.

۴. در سال ۱۳۹۹ طرح اصلاح ماده (۵۴) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم درباره مالیات بر خانه‌های خالی مورد تصویب قرار گرفت. در حالی که دولت فرصت زیادی برای وصول این مالیات از محتکران مسکن داشت تا از این محل در سال ۱۴۰۰ وصولی داشته باشد، اما متأسفانه همچنان شاهد عدم وصول این پایه درآمدی در آمار عملکرد هشت ماهه سازمان امور مالیاتی کشور هستیم. علاوه بر دلیل نبود عزم راسخ در اخذ این پایه مالیاتی، عدم هماهنگی گسترده دستگاه‌های ذی‌ربط را می‌توان از مهم‌ترین عوامل عدم موفقیت در اجرای این حکم قانونی دانست. با وجود برآورد بالای تعداد خانه‌های خالی، رقم برآوردی لایحه سال ۱۴۰۱ همانند سال جاری از محل این مالیات فقط ۲ هزار میلیارد ریال است که رقم بسیار کوچکی است. در صورت عزم لازم برای اجرای قانون، مالیات وصولی از این پایه می‌تواند چندین برابر برآورد لایحه باشد. شایان ذکر است همان‌گونه که در ابتدا اشاره شد کیفیت شناسایی و اجرای این حکم طبق ماده (۵۴) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم خواهد بود.

در نمودار ۱۲ درصد رشد مالیات بر ثروت در قوانین بودجه سنواتی را نسبت به عملکرد سال قبل خود طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ مشاهده می‌کنیم. این درصد برای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به برآورد عملکرد سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است. طبق این نمودار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شاهد رشدی ۶۸ درصدی در مالیات بر ثروت نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۴۰۰ هستیم.

نمودار ۱۲. رشد مالیات بر ثروت در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل

مآخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت، لایحه بودجه ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سنواتی.

۲-۲. مالیات غیرمستقیم و اجزای آن

مالیات‌های غیرمستقیم در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ در دو بخش کلی شامل مالیات بر کالاها و خدمات و مالیات بر واردات تنظیم شده است. طی سال‌های گذشته و خصوصاً پس از افزایش سالیانه نرخ مالیات بر ارزش افزوده و سپس تثبیت نرخ آن در نه درصد (۹٪) سهم مالیات‌های غیرمستقیم (به‌ویژه مالیات بر کالاها و خدمات) نسبت به کل درآمدهای مالیاتی دولت افزایش داشته است. مالیات بر ارزش افزوده بنابه دلایلی نظیر بهبود شفافیت معاملات و مبادلات اقتصادی، کمتر بودن هزینه‌های اجرایی (وصول) نسبت به مالیات‌های مستقیم، سهم قابل توجهی از کل درآمدهای مالیاتی را به خود اختصاص داده که از اهمیت بسزایی برخوردار است.

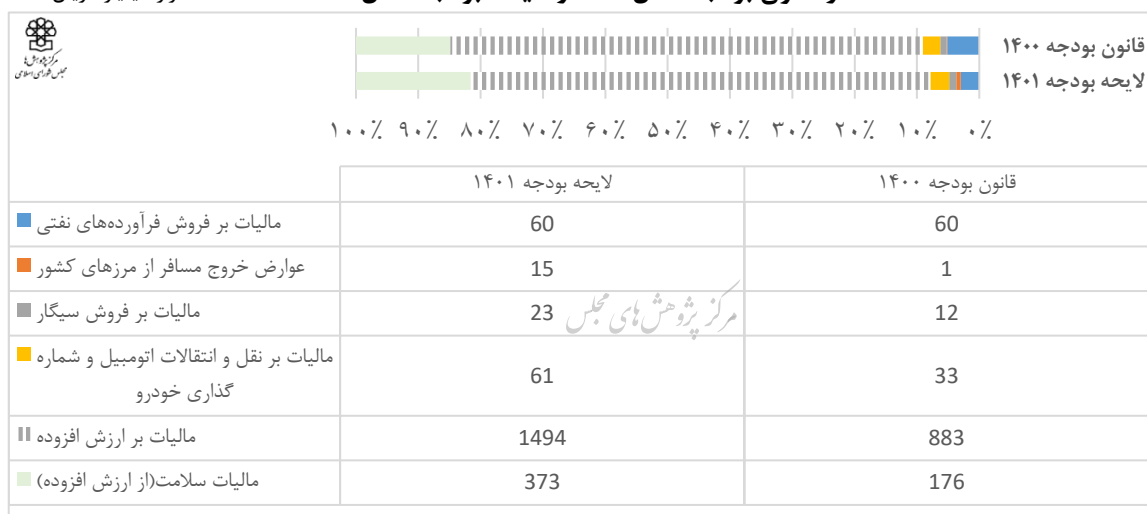
در نمودار زیر سهم هریک از اجزای مالیات بر کالا و خدمات از کل مالیات مذکور در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مقایسه شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود مهم‌ترین جزء مالیات بر کالاها و خدمات، مالیات بر ارزش افزوده است.

نمودار ۱۳. اجزای مالیات بر کالا و خدمات و سهم آن

در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

(هزار میلیارد ریال)

مآخذ: لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

در جدول ذیل ترکیب مالیات بر کالاها و خدمات و اجزای آن طی سال‌های گذشته و عملکرد

هشت‌ماهه آن در سال ۱۴۰۰ و همچنین ارقام مندرج در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ارائه شده است:

(میلیارد ریال - درصد)

جدول ۵. ترکیب مالیات بر کالا و خدمات و اجزای آن

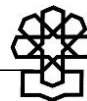
عنوان	عملکرد	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱
		عملکرد	عملکرد	عملکرد	عملکرد	عملکرد	مصوب	عملکرد ۸ ماهه
		(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(*)	(***)
مالیات بر فروش فرآورده‌های نفتی	۵۲۶۶۶	۴۸۷۵۶	۵۲۹۵۱	۵۱۳۷۱	۵۹۸۶۶	۶۰۰۰۰	۳۶۹۴۱	۶۰۰۰۰
	-۷٪	۹٪	-۳٪	۱۷٪	۰٪	۹۲٪	۰٪	۰٪
دو درصد مالیات سایر کالاها (معوق)	۹۸	۱۰۰	۳۶	۱۵	۹۴۲	۲۰	۱۴۵	۲۰
	۲٪	-۶۴٪	-۵۸٪	۶۱۸۰٪	-۹۸٪	۱۰۸۸٪	۰٪	۰٪
عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور	۲۹۵۸	۳۸۰۴	۹۹۷۶	۸۷۳۸	۱۳۲۱	۱۱۰۲	۶۳۳۴	۱۵۰۰۰
	۲۹٪	۱۶۳٪	-۱۲٪	-۸۵٪	-۱۷٪	۸۶۲٪	۱۲۶۱٪	۱۲۶۱٪
مالیات بر فروش سیگار	۳۲۹۱	۴۶۲۸	۶۱۱۱	۵۳۸۵	۸۹۶۱	۱۲۱۸۷	۹۳۶۵	۲۳۰۹۶
	۴۱٪	۳۲٪	-۱۲٪	۶۶٪	۳۶٪	۱۱۵٪	۹۰٪	۹۰٪
مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل	۶۱۶۶	۷۳۳۶	۸۸۶۶	۷۹۵۹	۲۰۴۶۰	۲۴۰۸۹	۱۴۴۲۷	۳۹۰۰۰
	۱۹٪	۲۱٪	-۱۰٪	۱۵۷٪	۱۸٪	۹۰٪	۶۲٪	۶۲٪
مالیات شماره‌گذاری خودرو	۹۶۲۴	۱۱۰۶۱	۸۸۵۸	۳۷۹۶	۷۳۷۱	۸۸۰۷	۱۱۸۲۴	۲۲۰۰۰
	۱۵٪	-۲۰٪	-۵۷٪	۹۴٪	۱۹٪	۲۰۱٪	۱۵۰٪	۱۵۰٪
مالیات بر ارزش‌افزوده	۲۲۵۰۷۲	۲۷۴۸۰۰	۳۰۱۱۶۰	۲۸۰۵۶۱	۵۳۳۲۴۲	۸۸۳۰۰۰	۶۰۴۹۷۹	۱۴۹۴۰۰۰
	۲۲٪	۱۰٪	-۷٪	۹۰٪	۶۶٪	۱۰۳٪	۶۹٪	۶۹٪
درآمد موضوع ماده (۳۷) قانون الحاق (۲) - سهم سلامت از ارزش‌افزوده	۳۸۲۰۸	۵۳۴۰۰	۴۶۰۶۴	۳۸۳۴۴	۷۰۵۳۲	۱۷۶۶۰۰	۲۹۸۰۷	۳۷۳۵۰۰
	۴۰٪	-۱۴٪	-۱۷٪	۸۴٪	۱۵۰٪	۲۵٪	۱۱۱٪	۱۱۱٪
۰/۲۷ درصد از ۳ درصد تعرفه مالیات بر ارزش‌افزوده شهرداری‌ها	.	۴۸۰۰	۳۹۲۳	۳۴۶۱	۵۹۹۸	۱۵۸۹۴	۶۹۲۰	-
	-	-	-۱۸٪	-۱۲٪	۷۳٪	۱۶۵٪	۶۵٪	-
مالیات بر مصرف سیگار	۰	۱۳۳۳۰	۱۰۹۶۹	۱۱۵۱۴	۲۴۹۴۴	۴۷۷۵۰	۳۳۳۲۴	-
	-	-	-۱۸٪	۵٪	۱۱۷٪	۹۱٪	۱۰۵٪	-
درآمد حاصل از رسیدگی قطعی پرونده‌های مؤدیان مالیات بر ارزش‌افزوده موضوع بند «ب» تبصره «۶»	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰۰۰
	-	-	-	-	-	-	-	-
مالیات بر کالاها و خدمات	۳۳۸۰۸۳	۴۲۲۰۱۵	۴۴۸۹۱۴	۴۱۱۱۴۴	۷۳۳۶۳۷	۱۲۲۹۴۴۹	۷۵۴۰۶۶	۲۰۳۶۶۱۶
	۲۵٪	۶٪	-۸٪	۷۸٪	۶۸٪	۹۲٪	۶۶٪	۶۶٪

مأخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت در سال‌های مختلف.

* رشد نسبت به عملکرد سال قبل

** درصد تحقق نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم

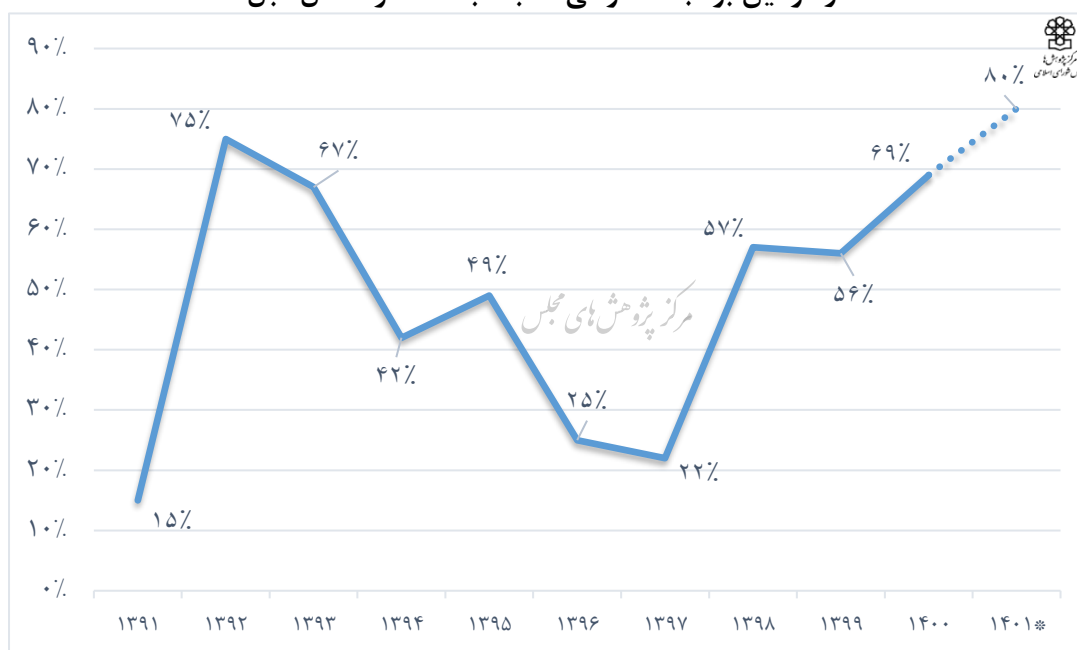
*** رشد نسبت به مصوب سال قبل

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود رقم پیش‌بینی شده برای مالیات بر کالاها و خدمات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ افزایش بسیار قابل توجه ۶۶ درصدی داشته است. عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور در لایحه سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ بیش از ۱۲۰۰ درصد (۱۳ برابر) افزایش یافته است؛ کاهش همه‌گیری بیماری کرونا و انتظار افزایش قابل توجه مسافرت‌های خارجی در سال آینده می‌تواند مهم‌ترین توجیه این افزایش باشد. شایان ذکر است همزمان با تقدیم لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و مشاهده افزایش مذکور در این پایه درآمدی، گمانه‌زنی‌هایی نسبت به افزایش نرخ عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور در سال ۱۴۰۱ مطرح شد، که این مسئله توسط مسئولان کشور تکذیب شد. مالیات بر ارزش افزوده نیز به‌عنوان بخش اصلی مالیات بر کالا و خدمات رشد بسیار چشمگیر ۶۹ درصدی داشته که با توجه به اهمیت خاص آن به‌صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفته است.

در نمودار ۱۴ درصد رشد مالیات بر کالاها و خدمات در قوانین بودجه سنواتی را نسبت به عملکرد سال قبل خود طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ مشاهده می‌کنیم. این درصد برای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به برآورد عملکرد سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است. طبق این نمودار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ شاهد رشدی ۸۰ درصدی در مالیات بر کالاها و خدمات نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۴۰۰ هستیم.

نمودار ۱۴. رشد مالیات بر کالاها و خدمات در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل

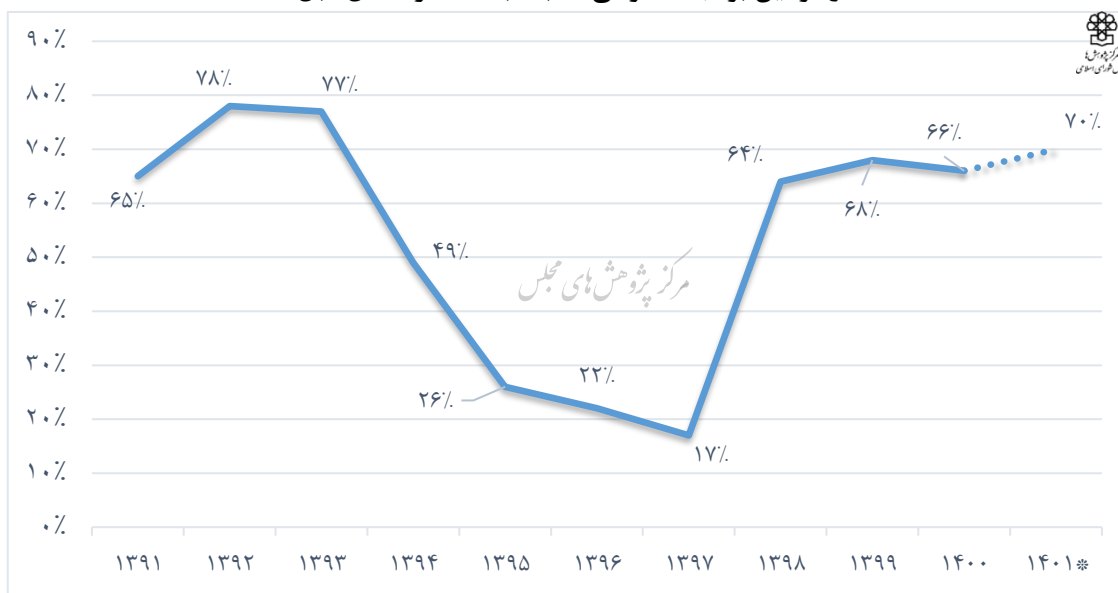

مآخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت، لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سنواتی.

۲-۲-۱. مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده در لایحه سال ۱۴۰۱ سهم ۷۴ درصدی از مالیات بر کالاها و خدمات، سهم ۲۹ درصدی از کل درآمدهای مالیاتی و همچنین سهم ۳۳ درصدی از درآمدهای مالیاتی (بدون در نظر گرفتن مالیات بر واردات) را به خود اختصاص داده است. همان‌طور که اشاره شد مالیات بر ارزش افزوده در لایحه سال ۱۴۰۱ با رشد قابل توجه ۶۹ درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مواجه شده است. طبق آمار عملکرد سال ۱۴۰۰ در هشت‌ماهه ابتدایی سال جاری حدود ۶۰۵ هزار میلیارد ریال در این پایه مالیاتی وصولی داشتیم که این رقم تحقق ۱۰۳ درصدی نسبت به مصوب هشت‌دوازدهم را نشان می‌دهد و با توجه به آن می‌توان در پایان سال ۱۴۰۰ انتظار تحقق ۱۰۰ درصدی در درآمد وصولی مالیات بر ارزش افزوده را داشت. در نمودار ۱۵ درصد رشد مالیات بر ارزش افزوده در قوانین بودجه سنواتی را نسبت به عملکرد سال قبل خود طی سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۱ مشاهده می‌کنیم. این درصد برای لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به برآورد عملکرد سال ۱۴۰۰ در نظر گرفته شده است. طبق این نمودار در لایحه سال ۱۴۰۱ شاهد رشد ۷۰ درصدی در مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت نسبت به پیش‌بینی عملکرد سال ۱۴۰۰ هستیم.

نمودار ۱۵. رشد درآمد مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت
در قوانین بودجه سنواتی نسبت به عملکرد سال قبل

مآخذ: گزارش‌های عملکرد مالی دولت، لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قوانین بودجه سنواتی.

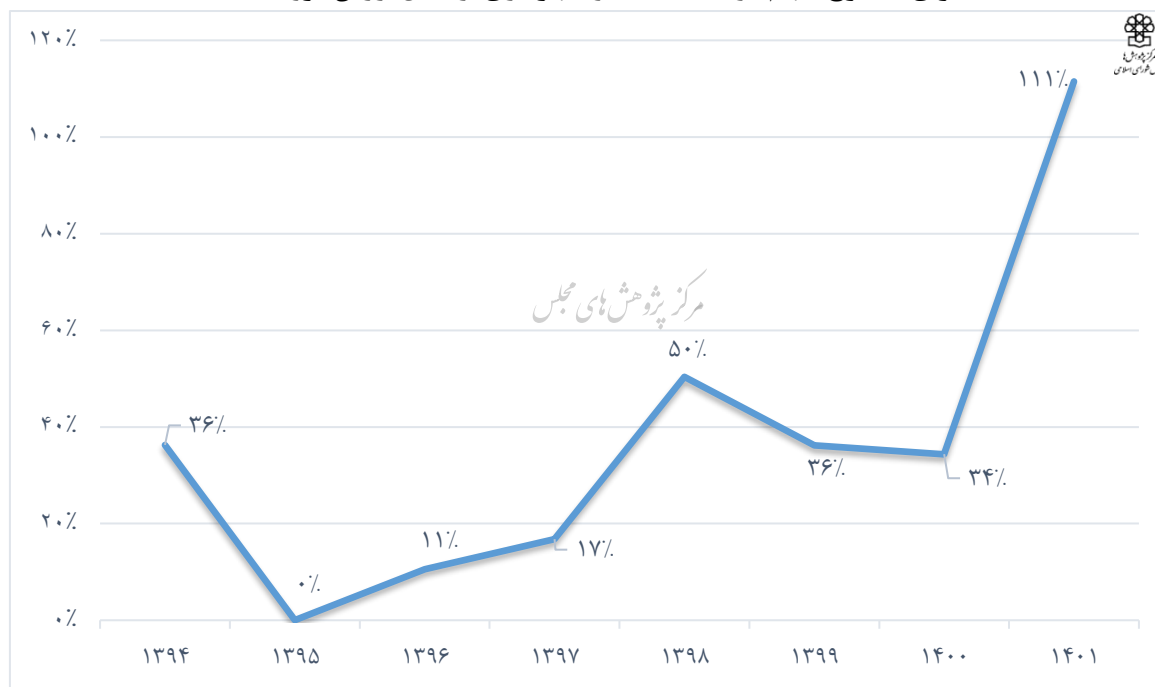

از اصلی‌ترین دلایل این رشد می‌توان به افزایش سطح عمومی قیمت‌ها و همچنین امید به راه‌اندازی و استقرار سامانه مؤدیان موضوع ماده (۱۰) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و نیز ساماندهی دستگاه‌های کارت‌خوان بانکی و درگاه‌های پرداخت الکترونیکی موضوع ماده (۱۱) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان، که می‌تواند نقش بسیار مهمی در کاهش فرار مالیاتی داشته باشد، اشاره کرد. طبعاً راه‌اندازی و بهره‌برداری از سامانه مؤدیان و نیز ساماندهی دستگاه‌های کارت‌خوان بانکی و درگاه‌های پرداخت الکترونیکی از جمله مهم‌ترین اقداماتی هستند که به اخذ منصفانه مالیات بر ارزش‌افزوده در طول زنجیره از تولیدکننده تا مصرف‌کننده نهایی کمک قابل‌توجهی خواهند کرد؛ در این صورت در سال ۱۴۰۱ شاهد افزایش درآمدهای مالیاتی و کاهش فاصله (شکاف) میان ظرفیت بالقوه مالیات‌ستانی و مالیات تحقق‌یافته در حوزه مالیات بر ارزش‌افزوده خواهیم بود. عدم اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده در طول زنجیره عرضه کالا و خدمات تا حلقه نهایی آن و اخذ این پایه مالیاتی در سطح تولیدکنندگان یا عمده‌فروشان از عواملی است که در طول سال‌های گذشته منجر به وجود فاصله (شکاف) قابل‌توجه میان ظرفیت بالقوه مالیات‌ستانی و مالیات تحقق‌یافته در حوزه مالیات بر ارزش‌افزوده شده است. توضیح بیشتر آنکه سازمان امور مالیاتی در بسیاری از موارد اجرای قانون مالیات بر ارزش‌افزوده را تا انتهای زنجیره عرضه کالا و خدمات یعنی سطح خرده‌فروشی ادامه نمی‌دهد و صرفاً فروش مؤدیان بزرگ را مشمول مالیات بر ارزش‌افزوده می‌نماید و لذا مؤدیان نظام مالیات بر ارزش‌افزوده بسیار کمتر از مؤدیان مالیات‌های مستقیم هستند. لذا می‌توان اظهار داشت در صورت عدم تحقق موارد مذکور، در تخمین رقم مالیات بر ارزش‌افزوده در لایحه سال ۱۴۰۱ شاهد بیش‌برآوردی هستیم.

لازم است که توجه شود قانون دائمی مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، از ۱۳ دی‌ماه سال جاری لازم‌الاجرا و جایگزین قانون آزمایشی مالیات بر ارزش‌افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ می‌شود. در قانون جدید بسیاری از فرایندهای وصول، رسیدگی، استرداد، دادرسی و توزیع و تخصیص منابع حاصل از مالیات بر ارزش‌افزوده، نسبت به قانون قبلی بهبود می‌یابد. سهم شهرداری‌ها نیز در این قانون یک واحد درصد افزایش می‌یابد (در قانون قبلی از ۹ درصد عوارض و مالیات بر ارزش‌افزوده ۳ واحد درصد به شهرداری‌ها اختصاص پیدا می‌کرد و طبق قانون جدید از ۹ درصد عوارض و مالیات بر ارزش‌افزوده ۴ واحد درصد به شهرداری‌ها اختصاص پیدا می‌کند).

در نمودار ۱۶ درصد رشد میزان منابع مصوب برای مجموع سهم دولت، سلامت و شهرداری از محل ارزش‌افزوده نشان داده شده و این میزان در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با رشد قابل‌توجه ۱۱۱ درصدی مواجه بوده است.

نمودار ۱۶. درصد رشد میزان منابع مصوب
برای مجموع سهم دولت، سلامت و شهرداری از محل ارزش افزوده

مأخذ: همان.

۳-۲. جمع‌بندی درباره درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۱

در نگاه اول حرکت دولت به سمت افزایش درآمدهای مالیاتی از منابع عمومی بودجه از نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ است. اما باید توجه داشت که این افزایش‌ها باید با توجه به شرایط و ظرفیت اقتصادی کشور و از همه مهم‌تر با عنایت به زیرساخت‌های فنی و قانونی در حوزه مالیات صورت بگیرد. لذا انتظار می‌رود در صورت استمرار روند کنونی نظام اجرایی مالیات‌ستانی درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۱ رقم برآورد شده در لایحه (۵۲۶۷ هزار میلیارد ریال) با بیش برآوردی مواجه باشد؛ و تحقق این رقم تنها در صورتی امکانپذیر است که اهتمام جدی در جهت اصلاح نظام مالیاتی کشور از طرف دولت و مجلس و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط در نظر گرفته شود. از جمله مهم‌ترین اصلاحات در این زمینه می‌توان به لزوم راه‌اندازی و استقرار سامانه مؤدیان، جلوگیری از فرار مالیاتی، گسترش پایه‌های مالیاتی و... اشاره کرد.

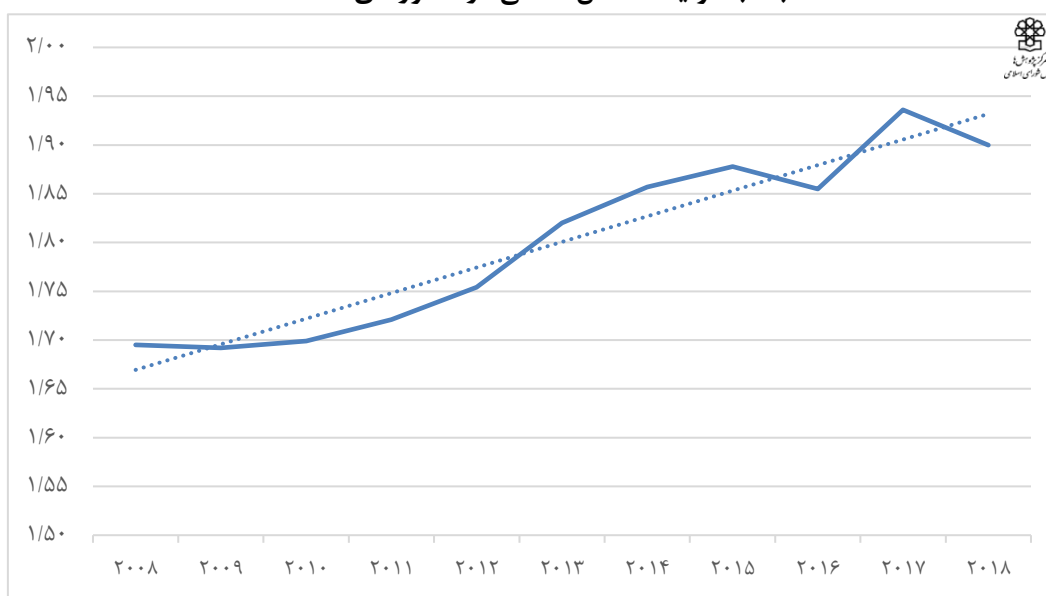

۳. پیشنهادهایی جهت اصلاح نظام مالیاتی و افزایش درآمدهای مالیاتی در بودجه سال ۱۴۰۱

۳-۱. حرکت به سمت مالیات بر مجموع ثروت

مالیات بر ثروت^۱ و دارایی^۲ از پایه‌های مالیاتی رایج در دنیاست. مالیات بر دارایی مالیاتی است که بر دارایی‌های ناشی از مالکیت بخش خصوصی وضع می‌شود و دارایی‌هایی مانند زمین، ساختمان و ماشین‌آلات و سایر دارایی‌های حقیقی مانند خودرو، قایق، اموال بنگاه‌ها و... را شامل می‌شود. این مالیات در اغلب کشورهای جنوب اروپا، کشورهای اسکاندیناوی و کشورهای آسیایی وجود دارد. همان‌طور که از نمودار زیر مشخص است سهم مالیات بر دارایی در کشورهای OECD از سال ۲۰۰۸ به بعد رو به افزایش است که این نشان‌دهنده این واقعیت است که کشورها جهت کاهش فاصله طبقاتی و پوشش درآمدهای مالیاتی هرچه بیشتر به سمت این پایه مالیاتی حرکت می‌کنند.

نمودار ۱۷. افزایش میانگین سهم مالیات بر دارایی
نسبت به تولید ناخالص داخلی در کشورهای OECD

Source: OECD (2018).

در خصوص مالیات بر مجموع ثروت نیز نظریات و تجارب جهانی بسیاری وجود دارد که از جمله آنها می‌توان به مطالعات توماس پیکتی اشاره کرد که برای چالش‌های جهانی نابرابری اقتصادی و اجتماعی، ایده‌های مشابه مالیات بر مجموع ثروت را ارائه می‌دهد (پیکتی، ۱۳۹۳). مالیات بر مجموع ثروت به جای مالیات بر دارایی‌های جداگانه می‌تواند به شناسایی دقیق‌تر دارایی‌های در اختیار هر فرد و مالیات‌ستانی

1. Wealth Tax
2. Property Tax

عادلان‌تر منجر شود؛ هرچند در برخی از کشورها علاوه بر مالیات بر ثروت، مالیات بر دارایی‌های دیگر به صورت مضاعف اخذ می‌شود. این الگوی مالیاتی در کشورهایی همچون کانادا، فرانسه، لوکزامبورگ، اسپانیا، نروژ و سوئیس به اجرا درآمده است.

اینکه این مالیات بر چه نوع از دارایی‌ها وضع می‌شود، در هر کشور متفاوت است، اما درباره دارایی زمین و ساختمان، اکثر کشورها مشترک هستند. شایان ذکر است علی‌رغم وضع مالیات بر برخی دارایی‌ها (واحدهای مسکونی و خودرو) در قانون بودجه سال ۱۴۰۰، متأسفانه عملکرد اخذ مالیات از پایه‌های مالیاتی مذکور به هیچ‌وجه مطلوب نبوده است و باتوجه به اینکه در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نیز به درستی مالیات‌ستانی از این پایه‌های مالیاتی مد نظر قرار گرفته، ضروری است اهتمام، هماهنگی و تلاش بیشتری از طرف مراجع ذی‌ربط جهت فراهم کردن بستر شناسایی و اخذ این مالیات‌ها انجام گیرد. گام آغازین حرکت به سمت مالیات بر مجموع ثروت، اخذ مالیات جداگانه از دارایی‌های لوکس و گرانقیمت است. خوشبختانه گام‌های نخست این تحول در بودجه‌های سنواتی سال‌های ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تحت عنوان مالیات بر خانه لوکس و خودرو لوکس آغاز شده است که امید است هرچه سریع‌تر به طو کامل اجرا شوند.

۲-۳. اصلاح و تعدیل معافیت‌های مالیاتی

براساس مبانی نظری و تجارب سایر کشورها، حمایت از فعالیت‌های گوناگون به ندرت از مسیر اعطای معافیت مالیاتی به آن فعالیت‌ها می‌گذرد و یکی از مهم‌ترین دلایل این مهم آن است که وجود چنین معافیت‌های غیرهدفمندی موجب بروز پدیده **خزش معافیت‌های مالیاتی** (تلاش برای معاف شدن گروه‌های مختلف) و نیز **افزایش عدم شفافیت** در فعالیت‌های مذکور می‌شود؛ مسائلی که هم‌اکنون به دلیل دامنه گسترده معافیت‌ها در قوانین مالیاتی ایران شاهد آن هستیم. در واقع از یک طرف فعالیت‌های مختلف اقتصادی با استناد به معافیت سایر فعالیت‌ها به دنبال معاف نمودن خود از پرداخت مالیات هستند و از طرف دیگر جریان وجوه در فعالیت‌های گوناگون غیرشفاف و نامعلوم است. در ادامه به ارائه پیشنهادها برای اصلاح برخی از مهم‌ترین معافیت‌های مالیاتی حال حاضر در ایران می‌پردازیم:

۱-۲-۳. اصلاح معافیت مالیاتی درآمد حاصل از صادرات

بررسی تجربیات کشورها در خصوص اعطای مشوق‌های مالیاتی به صادرکنندگان نشان از آن دارد که در بسیاری از آنها اولاً مشوق‌های مالیاتی صادرکنندگان محدود بوده و پس از مدت زمان مشخصی به اتمام می‌رسد. ثانیاً معافیت مالیاتی درآمدهای حاصل از صادرات عمدتاً مشمول شرکت‌های مستقر در مناطق آزاد تجاری - صنعتی می‌شود. ثالثاً مشوق مالیاتی به صادرکنندگان عمدتاً محدود به نظام مالیات بر

ارزش افزوده (اعمال نرخ صفر برای صادرات) است که می‌توان در این خصوص کشورهای استرالیا، هنگ کنگ و... را نام برد. رابعاً در بسیاری از کشورها به صادرات کالاها و صنایع با تکنولوژی بالا تخفیف در نرخ مالیات تعلق می‌گیرد. برای مثال در کشور چین هرچه کالاهای صادراتی تکنولوژی بالاتری داشته باشند، تخفیف مالیاتی بیشتری می‌گیرند. مقایسه وضعیت معافیت درآمدهای حاصل از صادرات در ایران نسبت به سایر کشورها مؤید آن است که در ایران معافیت درآمد حاصل از صادرات مواد اولیه و کالاهای غیرنهایی، به صورت مطلق، طولانی‌مدت و برای کل قلمرو جغرافیایی کشور وجود دارد. لذا ضروری است که طبق تجربیات سایر کشور نسبت به اصلاح سیاست‌های صادراتی و مشوق‌های مالیاتی غیره‌د‌ف‌م‌د آن اقدام و بخشی از کسری بودجه دولت را تأمین نمود. بنابراین پیشنهاد می‌شود که ماده (۱۴۱) قانون مالیات‌های مستقیم با این رویکرد اصلاح شود

۳-۳. مالیات بر مجموع درآمد^۱

استقرار نظام مالیات بر مجموع درآمد، یکی از اموری است که می‌تواند نقش محوری در تحول مالیاتی کشور و افزایش منابع درآمد پایدار بودجه ایفا کند. مالیات بر مجموع درآمد عبارت است از: «رویکردی در مالیات‌ستانی از درآمد اشخاص حقیقی، که همه منابع درآمدی فرد به صورت یکپارچه تحت ضوابط یکسان تجمیع شود و در پایان سال پس از کسر معافیت پایه، اعتبار و هزینه قابل قبول مشمول مالیات شود. در مالیات بر مجموع درآمد بسیاری از معافیت‌های فعلی حذف یا محدود می‌شوند. در عوض اعتبار یا هزینه قابل قبول به گونه‌ای است که نیازهای دهک‌های پایین تأمین شود و فشاری متوجه آنها نباشد».^۲ با عنایت به نمودار زیر می‌توان دریافت که در نظام مالیاتی ایران، برخلاف نظام‌های مالیاتی استاندارد، بار مالیاتی بیشتر متوجه شرکت‌های تولیدی است. در حالی که با استقرار مالیات بر مجموع درآمد می‌توان بار مالیاتی شرکت‌ها را کاهش داد و بار مالیاتی را متوجه اشخاص حقیقی پُر درآمد یا مشغول در فعالیت‌های غیرمولد نمود.

۱. برای آگاهی بیشتر به دو گزارش «مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی ۱. چپستی و ضرورت وضع مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی در ایران» به شماره مسلسل ۱۷۵۰۹ و «مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی ۲. الگوهای مالیات بر مجموع درآمد در جهان» به شماره مسلسل ۱۷۵۹۷، منتشر شده از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس رجوع نمایید.
2. Thuronyi, 1998.

نمودار ۱۸. مقایسه سهم مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی و حقوقی از کل مالیات‌ها در ایران با سایر کشورها^۱

مآخذ: OECD, Data, 2018 و محاسبات تحقیق.

بنابراین ضروری است جهت افزایش منابع درآمدی بودجه عمومی، عادلانه نمودن نظام مالیاتی، بهبود وضعیت بازتوزیع، شفافیت مالی بیشتر، شناسایی دقیق‌تر درآمدها، جلوگیری از فرار مالیاتی و سوق دادن پس‌اندازهای خرد از فعالیت‌های غیرمولد به سوی فعالیت‌های مولد، مالیات بر مجموع درآمد با پایه گسترده، معافیت‌های محدود و نرخ منصفانه برقرار شود.

۳-۴. مالیات بر تراکنش

در حال حاضر از تراکنش‌های کارت به کارت و خرد (زیر ۵ میلیون تومان)، کارمزد دریافت می‌شود، اما بابت تراکنش‌های صورت گرفته در ساتنا، پایا، تراکنش‌های درون‌بانکی و چک هزینه بسیار پایینی از طرفین تراکنش دریافت می‌شود. یکی از منابعی که می‌توان برای پوشش کسری بودجه از آن استفاده کرد، وضع عوارض بر این تراکنش‌های بانکی است. در صورت وضع عوارض بسیار پایین بر این تراکنش‌ها، هزینه قابل توجهی به مردم (به‌ویژه اقشار کم‌درآمد) بار نمی‌شود. از طرفی با توجه به برآوردهای صورت گرفته، وضع مالیات بر تراکنش‌ها با نرخ پایین (۵ در ده هزار) درآمدهای مالیاتی دولت را تا حدود ۱۱ هزار میلیارد تومان افزایش خواهد داد. همچنین می‌توان درآمد حاصله از وضع این مالیات را به طرح‌های حمایتی اختصاص داد.

۱. در این نمودار جهت مقایسه دقیق‌تر سهم مالیات بر درآمد اشخاص حقیقی و شرکت‌ها در ایران با سایر کشورها، سهم پرداخت‌های تأمین اجتماعی که در کشورهای دیگر به‌عنوان مالیات در نظر گرفته می‌شود، حذف شده است.

۵-۳. افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده

نظام مالیات بر ارزش افزوده از جمله مالیات‌های مبتنی بر مصرف است که در حال حاضر بیش از ۱۶۰ کشور در دنیا از آن به عنوان یک پایه مالیاتی اساسی با اهدافی نظیر افزایش درآمدهای مالیاتی دولت، گسترش شفافیت در ساختار اقتصادی کشور، ایجاد نظام خودکنترلی در زنجیره تولید و عرضه کالا و خدمات و... استفاده می‌نمایند. مبانی نظری و ساختار اجرایی مالیات بر ارزش افزوده به گونه‌ای است که ظرفیت درآمدی این پایه مالیاتی در مقایسه با سایر پایه‌های مالیاتی بیشتر (با توجه به هزینه‌های پایین وصول و اجرای آن) و در بازه زمانی کمتری قابل استحصال است. بررسی کشورهای مجری نظام مالیات بر ارزش افزوده نشان از آن دارد که فاصله قابل ملاحظه‌ای میان نرخ مالیات بر ارزش افزوده در ایران در مقایسه با سایر کشورها (حتی بسیاری از کشورهای منطقه) وجود دارد. بنابراین با توجه به ثابت بودن نرخ مالیات بر ارزش افزوده از سال ۱۳۹۴، یکی از پیشنهادها برای جبران کسری بودجه دولت، افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده است. اهمیت این پیشنهاد از آنجاست که زیرساخت‌های اجرایی آن در کشور فراهم گشته و در مقایسه با سایر روش‌های تأمین مالی کسری بودجه دولت، کمترین آثار اختلالی را در نظام اقتصادی کشور خواهد داشت.

با عنایت به ویژگی‌های ذاتی نظام مالیات بر ارزش افزوده مبنی بر خنثی بودن نسبت به تولید (بار مالی آن بر عهده مصرف‌کننده نهایی است) و همچنین سازوکارهای تشویقی آن برای صادرات، احتمال آنکه آسیبی از محل افزایش نرخ مالیات بر ارزش افزوده به فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان وارد شود، پایین است. در سال‌های اخیر به دلیل بهبود فرایندهای اجرایی در سازمان امور مالیاتی، چالش‌ها و مشکلات مؤدیان با نظام مالیات بر ارزش افزوده کاهش چشمگیری داشته است.

شایان ذکر است که دامنه معافیت‌های کالا و خدمات در قانون مالیات بر ارزش افزوده کشور بسیار گسترده و به نوعی تجمیع معافیت‌های سایر کشورهاست که همین امر منجر به کاهش آثار آن در وضعیت معیشت جامعه (به خصوص اقشار کم‌درآمد) می‌شود. به عبارت دیگر مالیات بر ارزش افزوده در ایران به کالاهای اساسی، مواد غذایی و سبد مصرفی دهک‌های کم درآمد اصابت نمی‌کند بنابراین افزایش یک یا دو درصدی این مالیات معیشت گروه‌های کم‌درآمد را به خطر نمی‌اندازد. در ادامه نرخ مالیات بر ارزش افزوده برخی از کشورها ارائه می‌گردد. گفتنی است که در بسیاری از کشورها، کالاها و خدمات ضروری مشمول معافیت نبوده و تنها با نرخ مالیات بر ارزش افزوده کاهشی مشمول مالیات می‌شوند.

جدول ۶. نرخ مالیات ارزش افزوده در کشورهای مختلف

کشور	میزان نرخ مالیات بر ارزش افزوده (درصد)	کشور	میزان نرخ مالیات بر ارزش افزوده (درصد)
فرانسه	۲۰	روسیه	۲۰
آلمان	۱۹	ایران	۹
دانمارک	۲۵	ایتالیا	۲۲
ترکیه	۱۸	آرژانتین	۲۱
لبنان	۱۱	پاکستان	۱۶
انگلیس	۲۰	افغانستان	۱۰
برزیل	۱۷	سودان	۱۷
آفریقای جنوبی	۱۵	مصر	۱۴
مکزیک	۱۶	الجزایر	۱۹

با وجود معافیت کالاهای اساسی و بسیاری از خدمات ضروری مورد نیاز مردم در قانون مالیات بر ارزش افزوده، بخش قابل توجهی از اثری که این سیاست می‌تواند بر معیشت اقشار ضعیف جامعه داشته باشد خنثی می‌گردد. اما باید توجه داشت که آثار این سیاست نسبت به تورم حاصل از پولی شدن کسری بودجه دولت بدون شک کمتر خواهد بود. لذا در صورت عدم کاهش هزینه‌های دولت و عدم اجرای سایر راهکارهای افزایش درآمد دولت، برای پرهیز از تورم و فشار آن بر اقشار ضعیف جامعه، این سیاست نیز می‌تواند در دستور کار قرار گیرد.

علاوه بر این به منظور عدم فشار بر تولید بر اثر اجرای نامناسب مالیات بر ارزش افزوده می‌توان تکالیف نظارتی برای سازمان مالیاتی در نظر گرفت و به صورت مستمر بر این مأموریت‌ها نظارت کرد.

۳-۶. شفافیت مخارج مالیاتی

امتیازهای مالیاتی امکان کاهش بدهی مالیاتی را به صورت قانونی فراهم می‌کند این امر موجب از دست رفتن بخشی از درآمد مالیاتی دولت می‌گردد. مخارج مالیاتی در حقیقت درآمد مالیاتی از دست رفته به دلیل وجود امتیازهای مالیاتی برای گروه‌ها و بخش‌های اقتصادی است. لذا مخارج مالیاتی به عنوان مخارج غیرمستقیم دولت است که موجب ایجاد بار مالی خارج از بودجه برای دولت می‌شود. بخش قابل توجهی از درآمدهای مالیاتی دولت به عنوان مخارج مالیاتی کاسته می‌شود. لذا لازم است بخش‌های شامل این امتیازات و میزان آن به صورت کامل شناخته شود تا بهره‌وری امتیازات اعطا شده مورد بررسی قرار گیرد. بر همین اساس لازم است میزان معافیت‌های اعطا شده به کلیه بخش‌های اقتصاد اعم از بخش خصوصی، نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی به صورت کامل شفاف شود. شفافیت میزان معافیت‌ها نتایج ذیل را به همراه خواهد داشت:

- شفافیت بخش‌های مختلف اقتصاد،
- امکان استفاده از معافیت به‌عنوان ابزار سیاستگذاری،
- ایجاد تخمینی از بودجه پنهان نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی.

۷-۳. ادغام اطلاعات حساب‌های بیمه‌ای و مالیات اشخاص

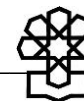
آحاد اقتصادی به‌منظور فعالیت در کشور ملزم به ارائه اطلاعات گوناگون به دستگاه‌ها و نهادهای مختلف هستند. نبود سامانه یکپارچه اطلاعاتی امکان اظهار اطلاعات متعارض را برای افراد فراهم می‌آورد. از مصادیق تعارض اطلاعات افراد در سامانه‌های کشور می‌توان به اطلاعات بیمه‌ای و مالیاتی افراد اشاره نمود. در صورت یکپارچه‌سازی اطلاعات بیمه‌ای و مالیاتی می‌توان از فرار قابل توجهی در حق بیمه و مالیات جلوگیری کرد.

۴. بررسی احکام مالیاتی ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در این بخش، تبصره‌های مرتبط با مالیات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مورد بررسی قرار گرفته است.

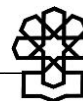
جدول ۷. تبصره‌های مرتبط با مالیات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) مکلف است ظرف یک سال، آن بخشی از پرونده‌های مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده دوره‌های سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷، که اظهارنامه‌های خود را در موعد مقرر تسلیم نموده‌اند و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند، براساس دستورالعملی که به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور ظرف یک‌ماه بعد از ابلاغ قانون تهیه می‌شود و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد، بدون رسیدگی، قطعی نماید. درآمدهای وصولی مرتبط به این بند به ردیف درآمدی شماره ۱۱۰۵۱۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.</p>		<p>درخصوص این بند توجه به نکات ذیل ضروری است:</p> <ul style="list-style-type: none"> • به موجب ماده (۳۴) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ «مؤدیان مشمول مالیات موضوع این قانون مکلف بودند از دفاتر، صورت حساب‌ها و سایر فرم‌های مربوط، ماشین‌های صندوق و یا سایر وسایل و روش‌های نگهداری حساب که سازمان امور مالیاتی کشور تعیین می‌کند، استفاده نمایند. مدارک مذکور باید به مدت ۱۰ سال بعد از سال مالی مربوط توسط مؤدیان نگهداری و در صورت مراجعه مأموران مالیاتی به آنان ارائه شود». • ماده (۳۴) قانون مذکور بر این موضوع دلالت دارد که پس از ۱۰ سال نگهداری اسناد و مدارک، مؤدیان وظیفه‌ای برای نگهداری اسناد مذکور ندارند و لکن در قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۳۸۷ مدت زمان مشخصی برای سازمان امور مالیاتی درخصوص رسیدگی به اظهارنامه‌های مالیاتی مؤدیان قرار نداده است که همین امر منجر به عدم رسیدگی به بخش قابل توجهی از اظهارنامه نظام مالیات بر ارزش افزوده شده است. این درحالی است که براساس مواد (۱۵۶) و (۱۵۷) قانون مالیات‌های مستقیم اظهارنامه‌های مالیات عملکرد ظرف یک سال پس از ارائه اظهارنامه مورد رسیدگی توسط 	<p>به وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) اجازه داده می‌شود ظرف یک سال، آن بخشی از پرونده‌های مؤدیان مالیات بر ارزش افزوده دوره‌های سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷، که اظهارنامه‌های خود را در موعد مقرر تسلیم نموده‌اند و تاکنون مورد رسیدگی قرار نگرفته‌اند، براساس دستورالعملی که به پیشنهاد سازمان امور مالیاتی کشور ظرف یک‌ماه بعد از ابلاغ قانون تهیه می‌شود و به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد، بدون رسیدگی، قطعی نماید. درآمدهای وصولی مرتبط به این بند به ردیف درآمدی شماره ۱۱۰۵۱۶ جدول شماره (۵) این قانون نزد خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.</p>	<p>«۶» «ب»</p>

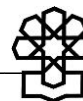
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>سازمان امور مالیاتی قرار می‌گیرد. قطعی نکردن اظهارنامه‌های مالیات بر ارزش افزوده علاوه بر آنکه منجر به بلا تکلیفی فعالان اقتصادی می‌شود، می‌تواند منجر به کاهش درآمدهای مالیاتی دولت شود.</p> <ul style="list-style-type: none"> • معلق ماندن تکالیف مؤدیان نسبت به سازمان امور مالیاتی و بلا تکلیفی فعالان اقتصادی می‌تواند منجر به ایجاد اختلال در محیط کسب و کار شود. • بدیهی است قصور عدم رسیدگی به پرونده‌های مالیاتی متوجه سازمان امور مالیاتی بوده است و مؤدیان مالیاتی نقشی در آن نداشته‌اند، لذا در صورت قطعی کردن پرونده‌های مالیاتی و ایجاد بدهی مالیاتی برای مؤدیان، این مالیات نباید شامل هیچ‌گونه جریمه‌ای باشد. • از طرفی سازمان امور مالیاتی کشور باید در مورد اشخاصی که در مدت مذکور اظهارنامه نداده‌اند تعیین تکلیف کنند. • با توجه به عدم اهتمام سازمان امور مالیاتی کشور در مورد رسیدگی به پرونده‌های مذکور در سال ۱۴۰۰، به نظر می‌رسد در نظر گرفتن ضمانت اجرایی برای این بند ضروری است. • بنابراین با توجه به توضیحات بالا اگر اظهارنامه‌های قطعی نشده سال‌های ابتدایی اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده قطعی شود، می‌تواند درآمد مالیاتی دولت را افزایش دهد و رضایت مؤدیان را به دنبال داشته باشد.		

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>۱. «شاخص‌های مناطق و شهرستان‌های غیربرخوردار از اشتغال موضوع این جزء با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تصویب هیئت وزیران می‌رسد».</p> <p>۲. موافق</p> <p>۳. حذف</p>		<p>در خصوص جزء «۱»</p> <p>بر اساس جزء «۱» بند «پ» ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مناطق غیربرخوردار از اشتغال تعریف شده است. لکن باید توجه داشت که شاخص‌های مورد نیاز برای تعیین مصادیق مناطق غیربرخوردار از اشتغال ارائه نشده است به طوری که در سال‌های پس از تصویب قانون مذکور، بسیاری از مناطق توسعه یافته در کشور نیز شامل مناطق غیر برخوردار از اشتغال گردیدند که این امر کاهش درآمدهای مالیاتی دولت و گسترش معافیت‌های غیر ضروری را به دنبال داشته است. با توجه به هدف بند «پ» ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور جهت تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی کشور، ضروری است سایر شاخص‌ها از قبیل ظرفیت‌های منطقه‌ای مثل ظرفیت‌های صنعتی و معدنی منطقه، ترکیب وضعیت اشتغال از منظر اشتغال بومی و غیربومی، نرخ اشتغال رسمی یا غیررسمی و آثار سرمایه‌گذاری در منطقه روی درآمدهای دولت نیز جهت شناسایی مناطق و شهرستان‌های غیربرخوردار از اشتغال و تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی در این مناطق در نظر گرفته شوند. البته پیشنهاد می‌شود که این شاخص‌ها توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تهیه و به</p>	<p>۱. متن زیر به جزء «۱» بند «پ» ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور اضافه می‌شود:</p> <p>«شاخص‌های مناطق و شهرستان‌های غیربرخوردار از اشتغال موضوع این جزء با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه کشور به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»</p> <p>۲. مالیات و عوارض ارزش افزوده دریافتی از واحدهای تولیدی و پیمانکاران طرح (پروژه)های واقع در استان به حساب استان با رعایت جزء «۲» ماده (۳۸) و ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ محل استقرار واحد تولیدی منظور می‌شود.</p> <p>سازمان امور مالیاتی مکلف است پرونده‌های واحدهای تولیدی و خدماتی با شخصیت حقیقی یا حقوقی دارای یک محل فعالیت را که محل استقرار واحد تولیدی یا خدماتی آنها در استان محل استقرار دفتر مرکزی آنها نیست به اداره</p>	<p>«۶»</p> <p>«۵»</p>

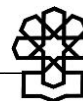
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>تصویب هیئت وزیران رسد.</p> <p>در خصوص جزء «۲»</p> <p>رویه اجرایی در نظام مالیاتی براساس تبصره «۳» ماده (۲۱) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ بدین نحو بوده است که مؤدیانی که بیش از یک دفتر، شعبه و یا خط تولیدی برای یک شغل یکسان دارند باید اظهارنامه واحد پر کرده و به سازمان امور مالیاتی ارسال نمایند. از این رو باید کلیه مالیات و عوارض متعلق را به حساب اداره امور مالیاتی محل ثبت واحد اقتصادی و یا محل اصلی فعالیت واریز کنند. در این شرایط شرکت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی بزرگ که دارای خطوط تولیدی متعدد در سطح کشور هستند، مالیات و عوارض ارزش افزوده خود را به اداره امور مالیاتی دفتر اصلی شرکت واریز کرده و از آنجا که به عنوان وصولی اداره کل مالیاتی آن استان تلقی می‌شد صرفاً میان شهرداری‌ها و دهیاری‌های همان استان توزیع می‌شد و سایر استان‌هایی که شعب و یا خطوط تولیدی شرکت مزبور را در خود جای داده بودند سهمی از مالیات و عوارض ارزش افزوده پرداختی توسط وی نداشتند. این امر نوعی اجحاف در حق سایر استان‌ها تلقی می‌شد، ولی در حال حاضر با توجه به جزء «۲» ماده (۳۸) و ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، مالیات و عوارض ارزش افزوده دریافتی از واحدهای تولیدی و پیمانکاران طرح (پروژه)‌های واقع در استان به</p>	<p>کل امور مالیاتی استان محل استقرار واحد تولیدی و خدماتی ارسال نماید.</p> <p>مالیات و عوارض بر ارزش افزوده واحدهای خدماتی ملی به نسبت سهم هر استان از جمعیت کشور، به حساب خزانه استان ذی‌ربط واریز می‌شود.</p> <p>۳. عوارض ارزش افزوده موضوع بند «الف» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ در شهرستان‌های تهران و اسلامشهر به نسبت هشتاد و هشت درصد (۸۸٪) در نقاط شهری تهران و شهر اسلامشهر و دوازده درصد (۱۲٪) در نقاط روستایی و عشایری آنها توزیع می‌شود.</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>حساب استان محل استقرار واحد تولیدی منظور می‌شود. همچنین سازمان امور مالیاتی مکلف است پرونده‌های واحدهای تولیدی و خدماتی با شخصیت حقیقی یا حقوقی دارای یک محل فعالیت را که محل استقرار واحد تولیدی یا خدماتی آنها در استان محل استقرار دفتر مرکزی آنها نیست به اداره کل امور مالیاتی استان محل استقرار واحد تولیدی و خدماتی ارسال نماید و مالیات و عوارض بر ارزش افزوده واحدهای خدماتی ملی به نسبت سهم هر استان از جمعیت کشور، به حساب خزانه استان ذی‌ربط واریز می‌شود.</p> <p>از آنجا که در قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده صراحتاً تکلیفی متوجه سازمان امور مالیاتی ذکر نشده و دیگر جزئیاتی که در این حکم آمده است در قانون دائمی نیامده، لذا گنجانیدن این حکم در بودجه در سال‌های ابتدای اجرای قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده لازم است.</p> <p>هرچند این حکم که محل اخذ مالیات و عوارض ارزش افزوده واحدهای تولیدی محل استقرار آنهاست، می‌تواند نابرابری و مشکلات موجود در زمینه توزیع مالیات و عوارض ارزش افزوده را اندکی کاهش دهد، اما باید توجه داشت که راهکار اساسی برای بهبود نظام توزیع منابع مالیات و عوارض ارزش افزوده اولاً، تعریف شاخص‌های مناسب با ضرایب مختلف مانند جمعیت، میزان وصول،</p>		

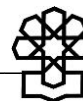
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>تأثیرپذیری شهرها و روستا از پیامدهای منفی واحدهای تولیدی و... است و ثانیاً باید بخشی از منابع به صورت ملی توزیع گردد تا شکاف طبقاتی و تبعات ناشی از تصمیم‌گیری‌های سیاسی گذشته در استقرار نامتوازن واحدهای تولیدی (بدون توجه به شاخص‌های آمایش سرزمینی) مرتفع شود.</p> <p>در خصوص جزء «۳»</p> <p>طبق بند «الف» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ سهم شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، روستاهای فاقد دهیاری و مناطق عشایری، براساس ترتیبات ذیل به حساب تمرکز وجوه وزارت کشور و حساب تمرکز وجوه اداره کل امور مالیاتی استان ذی‌ربط نزد خزانه‌داری کل کشور برای توزیع بین شهرداری‌ها و دهیاری‌ها واریز می‌شود:</p> <p>الف) نود درصد (۹۰٪) از عوارض و جریمه‌های مربوط به ماده (۷) و بندهای «ب» و «پ» ماده (۲۶) این قانون پس از واریز به حساب تمرکز وجوه اداره کل امور مالیاتی استان براساس شاخص جمعیت میان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، اداره امور عشایر هر شهرستان (سهم مناطق عشایری) و فرمانداری‌های همان استان (سهم روستاهای فاقد دهیاری) توزیع و ده درصد (۱۰٪) مابقی به حساب تمرکز وجوه وزارت کشور واریز تا به موجب آیین‌نامه‌ای که براساس شاخص‌های توسعه نیافتگی سه‌ماه پس</p>		

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد بین شهرداری‌ها، دهیاری‌ها، اداره امور عشایر شهرستان (سهم مناطق عشایری) و روستاهای فاقد دهیاری (به حساب فرمانداری‌ها) توزیع گردد.</p> <p>بنابراین با توجه به در نظر گرفتن شاخص جمعیت جهت توزیع منابع مذکور در قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰، لزومی به وضع حکم مذکور نیست.</p> <p>نظر حقوقی</p> <p>جزمه‌های «۱» و «۲» و «۳» به دلیل اصلاح قوانین دائمی، ماهیت بودجه‌ای نداشته و در نتیجه مغایر با اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی است. همچنین طبق ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، به جهت اصلاح قانون دائمی، تصویب آن نیاز به رأی دوسوم دارد.</p>		
موافق		<p>بررسی تجربه سایر کشورها در خصوص نحوه مواجهه با کالاهای مخرب محیط زیست نشان می‌دهد که آنها با استفاده از ابزار مالیات و سازوکارهای قیمتی توانسته‌اند که انگیزه لازم در تولیدکنندگان و مردم به منظور استفاده و یا جایگزین کردن کالاها و نهادهای تولیدی که آثار مخرب زیست محیطی دارند را با سایر کالا ایجاد کنند. علی‌رغم</p>	<p>در اجرای ماده (۶) قانون کمک به ساماندهی پسماندهای عادی با مشارکت بخش غیردولتی مصوب ۱۳۹۹/۱/۲۰، وزارت امور اقتصادی و دارایی از طریق سازمان امور مالیاتی کشور موظف است یک در هزار ارزش</p>	«۶» «و»

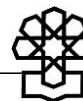
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهاری نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>اینکه تصویب این بند توصیه می‌گردد، لکن باید به نکات ذیل در مفاد آن توجه شود تا علاوه بر رفع اشکالات و ابهامات قانونی آن، منابع پیش‌بینی شده از این محل تحقق یافته و همچنین شاهد بهبود شاخص‌های محیط‌زیستی در کشور باشیم.</p> <p>۱. از آنجاکه منابع حاصل از آن در اختیار سازمان ملی محیط‌زیست قرار می‌گیرد و فهرست واحدهای تولیدی و کالاهای مشمول را سازمان مذکور تهیه و به دستگاه مالیات‌ستان جهت اخذ مالیات ارسال می‌نماید، امکان بروز پدیده تعارض منافع به شدت افزایش یافته و بیم آن می‌رود که سازمان محیط‌زیست به منظور افزایش وصول درآمد از محل مالیات موضوع این بند، فهرست کالاهای مخرب محیط‌زیست که مشمول مالیات سبز هستند را بسیار گسترده تعیین و از این‌رو زمینه را برای اجحاف به تولیدکنندگان و تضعیف محیط کسب‌وکار فراهم نماید. همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت با سازمان ملی محیط‌زیست در تعیین مصادیق کالاهای مخرب محیط‌زیست می‌تواند از احتمال بروز تعارض منافع در سازمان ملی محیط‌زیست بکاهد.</p> <p>۲. بروز پدیده مالیات‌ستانی آبشاری و یا مضاعف‌ترین ایراد فنی و کارشناسی اخذ مالیات از کالاهای مخرب محیط‌زیست است که در صورت عدم رفع این مشکل منجر به افزایش قیمت کالاها خواهد شد. در متن این بند</p>	<p>مواد اولیه، قطعات و کالاهایی که تمام یا قسمتی از آنها قابل بازیافت است را اخذ و منابع حاصله را به ردیف درآمدی شماره ۱۶۰۱۸۹ واریز نماید.</p> <p>فهرست مواد اولیه، قطعات و کالاهای فوق‌الذکر حداکثر دوماه پس از ابلاغ این قانون، توسط سازمان محیط‌زیست تعیین و اعلام می‌شود. تولیدکنندگان و واردکنندگانی که با تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست نسبت به بازیافت پسماند حاصل از مواد اولیه، قطعات و کالاهای خود اقدام نموده‌اند، مشمول این عوارض نمی‌شوند.</p> <p>منابع وصولی تا سقف ده هزار میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال از محل ردیف شماره ۳۸-۵۳۰۰۰۰ جدول شماره (۹) این قانون در اختیار وزارت کشور قرار می‌گیرد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور برای بازیافت پسماندهای حاصل از کالاهای مزبور (ایجاد تأسیسات منطقه‌ای تبدیل پسماند به مواد و انرژی) با اولویت</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>عنوان شده است که بر فروش کالاهای مخرب محیط‌زیست عوارض وضع شود و همان‌طور که می‌دانیم هر کالا از زمان تولید تا خرید توسط مصرف‌کننده نهایی چندین مرتبه در میان زنجیره فعالان اقتصادی منتقل و یا اصطلاحاً دست به دست می‌شود و حتی در بسیاری از موارد مواد اولیه یک محصول توسط واحد تولیدی دیگری تهیه می‌گردد که اگر بنابه اخذ این نوع از مالیات از تمامی حلقه‌ها و زنجیره‌های تولید کالا تا سطح عمده‌فروشی و خرده‌فروشی باشد، احتمالاً کالای مذکور افزایش قیمت را تجربه کند و یا به همین میزان از حاشیه سود فعالان اقتصادی کم شود. به‌عنوان مثال مواد پلیمری و پلاستیک در تمام دنیا کالای مخرب محیط‌زیست محسوب می‌شوند. حال اگر یک مرتبه از شرکت پتروشیمی و در حلقه‌های بعد به ترتیب از شرکت‌های تولیدکننده شیشه و یا ظرف پلاستیکی، شرکت تولید شیر که از ظرف پلاستیکی برای عرضه محصول خود استفاده می‌کند، عمده‌فروش و خرده‌فروش محصول مذکور مالیات کالاهای مخرب محیط‌زیست اخذ شود، از یک محصول واحد بابت آثار زیست‌محیطی چندین مرتبه مالیات اخذ شده است که علاوه بر مالیات‌ستانی مضاعف (آبشاری) و اخذ ناعادلانه مالیات، موجبات افزایش قیمت کالای مذکور فراهم می‌گردد. در نهایت کلیات این بند مورد تأیید است.</p>	<p>مشارکت بخش خصوصی و نظارت سازمان حفاظت محیط‌زیست مصرف شود. دستورالعمل شناسایی نحوه رسیدگی و تشخیص مطالبه و وصول توسط سازمان امور مالیاتی کشور تهیه و پس از تأیید وزیر امور اقتصادی و دارایی ابلاغ می‌شود.</p>	

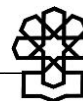
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>بیشتر درصد (۲۰٪) از منابع حاصل از عوارض آلودگی موضوع عوارض سبز ماده (۲۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰ (نحوه مصرف آن در ماده (۴۰) قانون مذکور (به سازمان حفاظت محیط زیست) اختصاص می‌یابد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور براساس ماده (۵) اساسنامه صندوق مذکور صرف اعطای تسهیلات و حمایت‌های مالی برای کاهش آلودگی‌های زیست محیطی و جلوگیری از تخریب محیط زیست در همان شهرستان شود. این صندوق ملزم است در مقاطع سه ماهه گزارش عملکرد خود ذیل این بند را به صورت رسمی به مجلس شورای اسلامی (کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی) اعلام کند.</p>		<p>با توجه به ماده (۲۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی و خدماتی آلاینده که به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست، حدود مجاز و استانداردهای زیست محیطی را رعایت نمی‌کنند، در صورتی که در مهلت زمانی که توسط سازمان مزبور برای آنها تعیین می‌شود، نسبت به رفع آلودگی خود اقدام ننمایند، براساس معیارهایی نظیر شدت، مدت، نوع و مکان آلودگی با نرخ‌های نیم درصد (۰/۵٪)، یک درصد (۱٪) و یک و نیم درصد (۱/۵٪)، به مأخذ فروش کالا یا خدمات، مشمول عوارض سبز می‌شوند. این حکم در مورد کلیه واحدهای آلاینده، اعم از واحدهای معاف و غیرمعاف، صادراتی و واحدهای مستقر در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی جاری است. معیارهایی که در تعیین سطح آلودگی واحدها، مبنای عمل سازمان محیط زیست قرار می‌گیرد، حداکثر سه ماه پس از لازم الاجرا شدن این قانون، توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنعت، معدن و تجارت، کشور و امور اقتصادی و دارایی (سازمان) تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد. میزان فروش واحدهای موضوع این ماده براساس سامانه مؤدیان یا اظهارنامه‌ای که به همین منظور به سازمان ارائه می‌شود، تعیین می‌گردد. همان طور که در بند قبلی اشاره شد می‌توان با استفاده از ابزار مالیات و سازوکارهای قیمتی انگیزه لازم در</p>	<p>بیشتر درصد (۲۰٪) از منابع حاصل از عوارض آلودگی موضوع عوارض سبز ماده (۲۷) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ (نحوه مصرف آن در ماده (۴۰) قانون مذکور) به سازمان حفاظت محیط زیست (صندوق ملی محیط زیست) اختصاص می‌یابد تا پس از مبادله موافقتنامه با سازمان برنامه و بودجه کشور براساس ماده (۵) اساسنامه صندوق مذکور صرف اعطای تسهیلات و حمایت‌های مالی برای کاهش آلودگی‌های زیست محیطی و جلوگیری از تخریب محیط زیست در همان شهرستان شود.</p>	<p>«۶» «ز»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>تولیدکنندگان و مردم به منظور استفاده و یا جایگزین کردن کالاها و نهاده‌های تولیدی که آثار مخرب زیست‌محیطی دارند را با سایر کالا ایجاد کرد. از طرفی با توجه به اینکه متولی اصلی در این موضوع سازمان محیط‌زیست است، کلیات این پیشنهاد مورد تأیید است، و به جهت اثربخش باید تخصیص‌های صحیح طبق برآوردهای درست در این زمینه صورت بگیرد.</p> <p>بنابراین کلیات این بند مورد تأیید است. لکن صرفاً لازم است در انتها صندوق مذکور به ارائه گزارش اولویت‌بندی و عملکرد در مقاطع سه ماهه ملزم گردد.</p> <p>البته این حکم باعث کاهش درآمد شهرداری‌ها از محل قانون ارزش‌افزوده خواهد شد که با توجه به افزایش یک واحد درصدی شهرداری‌ها از محل مالیات بر ارزش‌افزوده این کاهش جبران شده است.</p> <p>نظر حقوقی:</p> <p>این بند به دلیل ماهیت غیربودجه‌ای آن و اصلاح بند «ب» ماده (۶) قانون برنامه ششم، مغایر با اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی به نظر می‌رسد. لذا براساس ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس، برای تصویب در مجلس نیز به رأی دوسوم نمایندگان نیاز دارد.</p>		

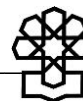
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهاری نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
۱. موافق		<p>در خصوص جزء «۱» مالیات پزشکان با توجه به درآمدشان شامل ۳ دسته است:</p> <p>۱. مالیات بر درآمد حقوق: مالیات بر درآمد حقوقی که پزشکان باید پرداخت کنند شامل پزشکانی است که در واقع به استخدام مراکز درمانی درآمده و از میزان حقوقی که به آنها پرداخت می‌شود درصدی به‌عنوان مالیات، کسر و به حساب سازمان امور مالیاتی واریز می‌شود. پزشکان در هر حوزه‌ای که به استخدام بیمارستان‌های دولتی و خصوصی در می‌آیند نیز شامل این دسته بوده و از آنها نیز مالیات بر درآمد حقوق گرفته می‌شود.</p> <p>۲. مالیات بر درآمد مشاغل: مالیات بر درآمد مشاغل نیز این‌گونه است که شامل پزشکانی می‌شود که خود به‌صورت مستقل فعالیت می‌کنند. پزشکانی که از طریق تخصص و فنون پزشکی خود به‌صورت فردی و مستقل درآمدی کسب می‌کنند ملزم به پرداخت مالیات هستند. به‌عنوان مثال اگر دکتری اقدام به تأسیس آزمایشگاه، داروخانه، مطب یا غیره کند مکلف است که مالیات آن را پرداخت کند.</p> <p>۳. مالیات طبق بند «ح» تبصره «۶» لایحه بودجه: طبق این بند مراکز درمانی مانند بیمارستان‌ها موظف هستند، مالیات تکلیفی پزشکان را (با نرخ ۱۰ درصد) از درآمدشان کم کرده</p>	<p>۱. کلیه مراکز درمانی اعم از دولتی، خصوصی، وابسته به نهادهای عمومی، نیروهای مسلح، خیریه‌ها و شرکت‌های دولتی مکلفند ده درصد (۱۰٪) از حق‌الزحمه یا حق‌العمل گروه پزشکی که به‌موجب دریافت وجه صورت حساب‌های ارسالی به بیمه‌ها و یا نقداً از طرف بیمار پرداخت می‌شود مالیات، کسر و به حساب سازمان امور مالیاتی واریز می‌شود. پزشکان در هر حوزه‌ای که به استخدام نام پزشک مربوط تا پایان ماه بعد از وصول مبلغ صورت حساب به حساب سازمان امور مالیاتی کشور واریز کنند. می‌شود.</p> <p>مالیات علی‌الحساب این بند شامل کلیه پرداخت‌هایی که به‌عنوان درآمد حقوق و کارانه طبق جزء «۲» بند «الف» تبصره «۱۲» این قانون پرداخت و تخصص و فنون پزشکی خود به‌صورت فردی و مستقل مالیات آن کسر می‌شود، نخواهد بود. درآمدی کسب می‌کنند ملزم به پرداخت مالیات هستند. حکم ماده (۱۹۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با داروخانه، مطب یا غیره کند مکلف است که مالیات آن را اصلاحات و الحاقات بعدی در اجرای این بند جاری می‌باشد.</p> <p>۲. کلیه صاحبان حرف و مشاغل پزشکی، پیراپزشکی، داروسازی و</p>	«۶» «ح»
۲. موافق				

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>و به حساب سازمان مالیاتی واریز کنند. وضع این نوع مالیاتی علی‌الحساب، (که به صورت برگشت‌پذیر می‌باشد) در نظام مالیات‌ستانی جهانی رایج بوده و مزایایی همچون افزایش درآمدهای مالیاتی دولت در طول سال و کاهش بار پرداخت بدهی مالیاتی مؤدیان به صورت یکجا دارد.</p> <p>نظر حقوقی:</p> <ul style="list-style-type: none"> • در جزء «۱»، اصطلاح «نهادهای عمومی» از حیث تعریف قانونی، ابهام دارد. در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور، از عبارت «وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی» استفاده شده بود. • با توجه به اینکه پروانه مشاغل مذکور در صدر جزء «۲»، در برخی موارد توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و در برخی موارد توسط سازمان نظام پزشکی صادر می‌گردد، برای جلوگیری از ابهام، پیشنهاد می‌شود با رعایت قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، عبارت «حسب مورد»، قبل از عبارت «توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سازمان نظام پزشکی» اضافه گردد. 	<p>دامپزشکی که پروانه کار آنها توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سازمان نظام پزشکی ایران صادر می‌شود و کلیه اشخاص شاغل در کسب‌وکارهای حقوقی اعم از وکالت و مشاوره حقوقی و خانواده، مکلفند از پایانه فروشگاهی استفاده کنند.</p>	

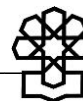
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
حذف		<p>در بند «پ» ماده (۲۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ (در زمینه مالیات بر کالاهای خاص و تحت عنوان نوشابه‌های قندی گازدار و بدون گاز و سایر کالاهای آسیب‌رسان به سلامت) آمده است:</p> <p>نوشابه‌های قندی گازدار و بدون گاز و سایر کالاهای آسیب‌رسان به سلامت (به‌استثنای کالاهای موضوع بند «ت» این ماده) تولید داخل مشمول مالیات و عوارض با نرخ شانزده درصد (۱۶٪) و واردات آنها مشمول مالیات و عوارض با نرخ سی و شش درصد (۳۶٪) هستند. فهرست کالاهای موضوع این بند و واحدهای تولیدکننده آنها حداکثر دوماه پس از ابلاغ این قانون به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و حداکثر یک‌ماه بعد از آن توسط کارگروهی مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار وزارتخانه مزبور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت امور اقتصادی و دارایی تصویب می‌شود. تغییرات فهرست مورد نظر تا انتهای دی‌ماه هر سال (برای اجرا در سال بعد) به ترتیب فوق تصویب و توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای اجرا اعلام می‌گردد. در صورت عدم تصویب فهرست مزبور در مهلت مقرر، فهرست پیشنهادی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پس از تأیید شورای عالی سلامت و امنیت غذایی، ملاک عمل است.</p> <p>لذا با توجه به حکم مذکور و لزوم اجرایی شدن قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب ۱۴۰۰ از تاریخ ۱۳ دی‌ماه</p>	<p>سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است عوارض به میزان ده درصد (۱۰٪) ارزش کالاها و خدمات موضوع مواد (۴۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب سال ۱۳۹۳ را اخذ و به ردیف درآمدی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز نماید تا از طریق دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط صرف اهداف تعیین شده در ماده قانونی فوق الذکر گردد.</p>	«۶» «ط»

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>۱۴۰۰، می‌توان گفت پیشنهاد مذکور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با ماده مذکور در قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، همپوشانی دارد و باید حذف گردد. همچنین شایان ذکر است، نحوه معرفی کالاها و نرخ‌های مالیاتی تعیین شده در بند «پ» ماده (۲۶) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، جامع‌تر و مناسب‌تر از پیشنهاد لایحه می‌باشد.</p> <p>نظر حقوقی:</p> <p>در ماده (۴۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، تعیین میزان درصد عوارض مذکور برعهده کارگروهی (حداکثر ده درصد) قرار داده شده است. تعیین مقطوع میزان ده درصد، در این بند به نوعی اصلاح ماده مذکور و صلاحیت کارگروه موضوع آن می‌باشد؛ لذا ماهیت غیربودجه‌ای دارد و مغایر اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی است.</p> <p>- در انتهای این بند، عبارت «اهداف تعیین شده در ماده قانونی فوق‌الذکر»، با توجه به اینکه در ماده مذکور، صراحتاً به هدف معینی اشاره نشده است، دارای ابهام است.</p>		

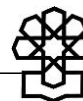
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
۱. حذف		<p>در خصوص جزء «۱»</p> <p>توزیع منابع ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ براساس همین قانون مشخص شده است و براساس نظر وزیر کشور نمی‌باشد. سهم عمده‌ای از این منابع سهم مناطق توسعه‌نیافته و کمتر توسعه‌یافته در کشور است که در تبصره‌های ماده (۳۲) بیان شده است.</p> <p>بنابراین با توجه به جامعیت ماده (۳۹) قانون ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، در خصوص نحوه توزیع منابع مذکور، <u>وضع این حکم لزومی ندارد.</u></p> <p>نظر حقوقی</p> <p>در جزء «۱»، اختیار مطلق و بی‌ضابطه وزیر کشور در توزیع منابع موضوع ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰، منجر به اصلاح ماده مذکور می‌گردد؛ لذا دارای ماهیت غیربودجه‌ای است و مغایر اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی می‌باشد. از طرف دیگر اختیار مذکور، مغایر اصول هشتاد و پنجم (۸۵) نیز می‌باشد.</p>	<p>۱. توزیع منابع موضوع ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ براساس نظر وزیر کشور انجام می‌پذیرد.</p>	«۶» «ل»
دستگاه‌های اجرایی موظفند معافیت‌ها و تخفیفات مالیاتی و گمرکی قانونی را به صورت جمعی - خرجی در حساب‌های مربوط به خود ثبت کنند. دستورالعمل		حساب‌های جمعی - خرجی، مربوط به فعالیت‌های زیرمجموعه دولت هستند که دولت از یک محل وصولی دارد و جای دیگر همان مبلغ صرف یکی دیگر از زیرمجموعه‌های دولتی می‌شود (به عبارت عامیانه از این	دستگاه‌های اجرایی موظفند معافیت‌ها و تخفیفات مالیاتی و گمرکی قانونی را به صورت جمعی - خرجی در حساب‌های مربوط به خود ثبت کنند. عملکرد	«۶» «ن»

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>اجرای این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه کشور پس از تصویب این قانون تهیه و ابلاغ می‌شود. گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان امور مالیاتی کشور هر ۶ ماه یک بار گزارش این معافیت‌ها و تخفیفات را به کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی ارائه می‌کنند. عملکرد معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و مالیاتی به‌عنوان مالیات بر واردات وصولی گمرک جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود. به‌منظور افزایش شفافیت و پاسخگویی دولت، سازمان برنامه و بودجه کشور موظف است پیش‌بینی میزان معافیت‌های مالیاتی و درصد معافیت هر مورد را در قوانین بودجه سنواتی ثبت کند و در دسترس عموم قرار دهد.</p>		<p>جیب به آن جیب می‌شود؛ برای مثال برخی فعالیت‌های گمرکی دولت معاف از عوارض گمرکی است، ولی رقم معافیت در حساب جمعی و خرجی می‌آید. این امر موجب می‌شود شفافیت بیشتر شود و حساب‌های دولت دقیق‌تر باشد. البته این شیوه بیشتر برای گمرک و معافیت‌های گمرکی کاربرد دارد نه معافیت‌های مالیاتی. ردیف این بخش در درآمدهای مالیاتی، برخی سال‌ها موجب اختلافاتی بین سازمان امور مالیاتی و دیوان محاسبات در گزارش تفریغ بودجه شده است. لذا ضمن موافقت با کلیت این حکم پیشنهاد می‌شود از متن این تبصره ابهام‌زدایی شود و اصلاح گردد.</p>	<p>معافیت‌ها و تخفیفات گمرکی و مالیاتی به‌عنوان مالیات بر واردات وصولی گمرک جمهوری اسلامی ایران محسوب می‌شود.</p>	
<p>«س»- به استناد مواد (۱۰۳) و (۱۶۹ مکرر) قانون مالیات‌های مستقیم و به‌منظور افزایش درآمدهای مالیاتی دولت از طریق ابطال تمبر مالیاتی، قوه قضائیه مکلف است دسترسی برخط سازمان امور مالیاتی و مرکز</p>		<p>این تبصره در جهت شفاف‌سازی بخشی از درآمدهای وکلاست. به‌عبارت دیگر، با الکترونیکی شدن قراردادهای بین وکیل و موکل و ثبت قراردادهای در سامانه مشخص، تاحد بسیاری از فرار مالیاتی برخی از وکلا و مشاوران جلوگیری می‌شود.</p>	<p>به استناد مواد (۱۰۳) و (۱۶۹ مکرر) قانون مالیات‌های مستقیم و به‌منظور افزایش درآمدهای مالیاتی دولت از طریق ابطال تمبر مالیاتی، قوه قضائیه مکلف است دسترسی برخط سازمان امور</p>	<p>«۶» «س»</p>

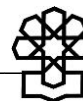
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه را به سامانه تنظیم قرارداد الکترونیکی فراهم نماید. تمام وکلای فعال عضو مراکز وکلا و کانون‌های وکلای دادگستری موظفند قراردادهای مالی خود با موکل را در این سامانه ثبت و تنظیم نمایند. شناسه (کد) یکتای صادر شده برای هر قرارداد توسط سامانه قرارداد الکترونیک، مبنای شناسایی مشاوران، وکلا و کانون‌های وکلای دادگستری در سامانه خدمات قضایی به منظور استخراج اطلاعات مالی مندرج در قرارداد و ابطال تمبر مالیاتی خواهد بود. سازمان امور مالیاتی در صورت اثبات خلاف‌گویی اشخاص موضوع این بند، براساس اسناد و مدارک مثبت، علاوه بر پیگیری موضوع در مراجع قضایی، نسبت به اعمال جریمه مالیاتی به میزان پنج برابر اختلاف کشف شده اقدام می‌نماید. سازمان امور مالیاتی مکلف است ظرف سه‌ماه زیرساخت لازم جهت پرداخت الکترونیکی مالیات و دریافت الکترونیکی مفصاحساب مالیاتی در سراسر کشور را فراهم کند. تأخیر در راه‌اندازی سامانه،</p>		<p>این حکم یکی از نکات مثبت احکام قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در جهت شفافیت مالیاتی و جلوگیری از فرار مالیاتی بود که به‌درستی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تکرار شده است. وکالت و مشاوره کارشناسان حقوقی به‌عنوان یکی از کسب‌وکارهای پُر درآمد باید همچون سایر مشاغل بازار، باید تحت قواعد اصولی بازار و نظارت دقیق سازمان‌های حاکمیتی به‌خصوص سازمان امور مالیاتی به کسب‌وکار خود ادامه دهند. لازمه این کار هوشمندسازی و رصد از طریق سامانه‌های فعال الکترونیکی است که یکی از آنها در این حکم آمده است. شایان ذکر است در مورد تعیین جریمه مالیاتی عبارت تا سقف پنج برابر ابهام دارد و جای تفسیر در قانون و عدم تحقق عدالت را باز می‌گذارد؛ لذا بهتر است برای این حکم جریمه مالیاتی مشخص و شفاف در نظر گرفته شود.</p>	<p>مالیاتی و مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه را به سامانه تنظیم قرارداد الکترونیکی فراهم نماید. تمام وکلای فعال مراکز وکلا و کانون‌های وکلای دادگستری موظفند قراردادهای مالی خود با موکل را در این سامانه ثبت و تنظیم نمایند. شناسه (کد) یکتای صادر شده برای هر قرارداد توسط سامانه قرارداد الکترونیک، مبنای شناسایی مشاوران، وکلا و کانون‌های وکلای دادگستری در سامانه خدمات قضایی به منظور استخراج اطلاعات مالی مندرج در قرارداد و ابطال تمبر مالیاتی خواهد بود. سازمان امور مالیاتی در صورت اثبات خلاف‌گویی وکیل علاوه بر پیگیری موضوع در مراجع قضایی، نسبت به اعمال جریمه مالیاتی تا سقف پنج برابر اختلاف کشف شده اقدام می‌نماید. سازمان امور مالیاتی مکلف است ظرف سه‌ماه زیرساخت لازم جهت پرداخت الکترونیکی مالیات و دریافت الکترونیکی مفصاحساب مالیاتی در سراسر کشور را</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
استنکاف از اجرا محسوب می‌شود.			فراهم کند. تأخیر در راه‌اندازی سامانه، استنکاف از اجرا محسوب می‌شود.	
<p>در راستای سیاست‌های حمایت از تولید، نرخ مالیات بر عملکرد اظهاری کلیه واحدهای تولیدی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در سال ۱۴۰۰، مشمول ۲۰ درصد تخفیف از نرخ موضوع مواد (۱۰۵) یا (۱۳۱) قانون مالیات‌های مستقیم می‌شوند. سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی اشخاص مذکور پس از اعمال معافیت فوق محاسبه خواهد شد.</p>		<p>کاهش ۵ درصدی مالیات بر تولید می‌تواند نویدبخش آینده‌ای بهتر برای تولیدکنندگان، به‌ویژه در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط باشد که بخش قابل توجهی از اقتصاد و اشتغال کشور را به‌خود اختصاص داده‌اند. هرچند ممکن است در نگاه نخست کاهش ۵ درصدی مالیات تولید درآمدهای مالیاتی را پایین بیاورد اما در اصل با رونق گرفتن تولید و افزایش تعداد کارگاه‌های تولیدی و همچنین افزایش ظرفیت تولید بنگاه‌های تولیدی موجود، درآمدهای مالیاتی نیز افزایش خواهد یافت. بدین ترتیب دولت با این کار می‌تواند با یک تیر دو یا چند نشان را هدف گیرد. شرط این کار این است که نظام مالیاتی کشور اصلاح و راه‌های فرار مالیاتی بسته شود. در صورت برخورداری از یک سیستم مالیاتی درست و کارآمد دولت می‌تواند علاوه‌بر تولید، سیاست‌های خود را در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز به خوبی اجرایی کند. بنابراین، وجود یک نظام مالیاتی کارآمد برای تداوم فعالیت‌های دولت از ضرورت‌هایی است که به هیچ عنوان نمی‌توان آن را نادیده گرفت. از طرفی باید توجه داشت بیشترین موانع مالیاتی و مشکلاتی که برای تولیدکنندگان ایجاد</p>	<p>در راستای سیاست‌های حمایت از تولید نرخ مالیات موضوع ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم اشخاص حقوقی دارای پروانه بهره‌برداری از وزارتخانه‌های ذی‌ربط در فعالیت‌های تولیدی در سال ۱۴۰۰ معادل بیست درصد (۲۰٪) تعیین می‌شود. این بخشودگی علاوه‌بر سایر معافیت‌ها و بخشودگی‌ها و مشوق‌های قانونی اشخاص مذکور می‌باشد.</p>	<p>«۶» «ف»</p>

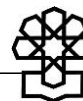
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>می‌شود مربوط به رویه‌های اجرایی سازمان امور مالیاتی است. اگرچه قوانین نیز خالی از اشکال نیستند، ولی چنانچه سازمان امور مالیاتی و وزارت اقتصاد و امور دارایی قوانین مالیاتی به خصوص قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی، ماده (۱۶۹) مکرر قانون مالیات‌های مستقیم (طرح جامع مالیاتی) و قانون دائمی ارزش افزوده مصوب سال ۱۴۰۰ را به درستی اجرا کنند بسیاری از موانع موجود از پیش پای تولیدکنندگان برداشته خواهد شد.</p> <p>بنابراین کلیات این بند مورد تأیید است، ولی نکته بسیار مهمی وجود دارد که با توجه به این بند اشخاص حقیقی فعال در فعالیت‌های تولیدی نمی‌توانند از این بخشودگی استفاده کنند و این خلاف عدالت است. لذا پیشنهاد می‌شود متن به صورتی اصلاح گردد که تولیدکنندگان حقیقی و حقوقی بتوانند از این بخشودگی بهره‌مند گردند.</p>		
<p><u>پیشنهاد ۱: حکم بند «ل» ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص فعالیت‌های انتشارات کمک درسی و هنری، لغو می‌گردد و حسب مورد به نرخ ماده (۱۰۵) یا ماده (۱۳۱) قانون مالیات‌های مستقیم مشمول مالیات می‌شود.</u></p>		<p>طبق حکم بند «ل» ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم، فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی و قرآنی (دارای مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و دستگاه‌های ذی‌ربط) فرهنگی و هنری که به موجب مجوز وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام می‌شوند، از پرداخت مالیات معاف است. با وجود این حکم در قانون مالیات‌های مستقیم و در نظر گرفتن سقف معافیت</p>	<p>۱. معافیت مالیاتی فعالیت‌های مربوط به انتشارات کمک درسی موضوع بند «ل» ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم، صرفاً تا سقف دو میلیارد (۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال قابل اعمال است و بعد از آن حسب مورد به نرخ ماده (۱۰۵) یا ماده (۱۳۱) قانون</p>	<p>«۶» «ق» جزء «۱»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p><u>پیشنهاد ۲: در سال ۱۴۰۱ حکم جزء «۱» بند «ق» تبصره «۶» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ جاری می‌باشد.</u></p>		<p>مالیاتی در جزء «۱» بند «ق» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، شاهد نوعی تبعیض در رفتار مالیاتی هستیم. برای مثال طبق این احکام سقف معافیت مالیاتی برای یک هنرمند دو میلیارد (۲.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال در نظر گرفته شده است و این در حالی است که سقف معافیت مالیاتی موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۴۰۱ مبلغ ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تعیین شده است. لذا به منظور تحقق عدالت و رفتار یکسان مالیاتی با اشخاص و ساماندهی معافیت‌های مذکور پیشنهاد می‌شود حکم بند «ل» ماده (۱۳۹) قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص فعالیت‌های انتشارات کمک درسی و هنری لغو گردد.</p>	<p>مالیات‌های مستقیم مشمول مالیات می‌شود.</p>	
<p>حذف</p>		<p>با توجه به بهبود شرایط کسب‌وکارها در پی کاهش همه‌گیری کرونا و همچنین در نظر گرفتن احکام دیگر جهت حمایت از تولید، همچون بند «ف» تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، به جهت یکپارچه کردن احکام در این زمینه، حذف این حکم پیشنهاد می‌شود.</p>	<p>۲. به منظور حمایت از تولید و صاحبان کسب‌وکارهای آسیب‌دیده از کرونا، واحدهای صنفی با درآمد مشمول مالیات کمتر از یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال در سال ۱۴۰۰ علاوه بر معافیت‌های قانونی و بخشودگی و مشوق‌های مالیاتی، برای مالیات بر عملکرد سال ۱۴۰۰ از پنج واحد درصد بخشودگی برخوردار می‌شوند.</p>	<p>«۶» «ق» جزء «۲»</p>

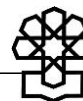
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لايه بودجه	تبصره بند
<p>در سال ۱۴۰۱ هر خودروی سواری و وانت دوکابین متعلق به اشخاص حقوقی و مجموع ارزش انواع خودروی سواری و وانت دوکابین دارای شماره انتظامی شخصی در اختیار اشخاص حقیقی (خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل) بیش از ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال مشمول مالیات سالانه خودرو به شرح زیر می‌باشند:</p> <p>۱. نسبت به مازاد ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا پانزده میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یک درصد (۱٪)</p> <p>۲. نسبت به مازاد پانزده میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا سی میلیارد (۳۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال دو درصد (۲٪)</p> <p>۳. نسبت به مازاد سی میلیارد (۳۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا مبلغ چهل و پنج میلیارد (۴۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال سه درصد (۳٪)</p> <p>۴. نسبت به مازاد چهل و پنج میلیارد (۴۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به بالا چهار درصد (۴٪)</p>		<p>۱. مالیات بر دارایی، مالیاتی است که در آن پایه و منبع مالیاتی را دارایی یا ثروت دارنده ملک، تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر، مالیات بر دارایی بر آنچه شخص مالک قبلاً به دست آورده یا به وی به ارث رسیده باشد، تعلق می‌گیرد. در اغلب کشورها، مالیات بر دارایی تحت قالب استفاده از دارایی، مالکیت دارایی و انتقالات دارایی مطرح شده است. در این زمینه مالیات‌های مختلف با اهداف متفاوتی وضع می‌شوند. در ایران آنچه تاکنون به عنوان مالیات بر ثروت قلمداد و اخذ می‌شد، همین مالیات بر انتقالات دارایی بوده است. این مالیات‌ها در حسابرسی دولتی در پنج بخش طبقه‌بندی می‌شوند: مالیات بر ارث، نقل و انتقال سرقفلی، نقل و انتقال سهام، نقل و انتقالات املاک و حق تمبر و اوراق بهادار.</p> <p>بنابراین مشخص می‌شود مالیات بر املاک و خودرو لوکس در واقع مالیاتی است که بر مالکیت یک دارایی لوکس و گرانقیمت وضع شده؛ به این صورت که یک نرخ تعیینی براساس ارزش دارایی مشخص و پرداخت می‌شود، نه آنکه بخشی از ملک به عنوان مالیات اخذ شود که این توسط مراجع رسمی و دولتی هر مکان و منطقه به طور جداگانه مشخص می‌شود. این مقام می‌تواند شهرداری، دولت، اداره دارایی، مراجع قضایی و... باشد.</p> <p>۲. در بند پیشنهادی مقرر گردیده مجموع ارزش انواع خودروی سواری و وانت دوکابین دارای شماره انتظامی</p>	<p>در سال ۱۴۰۱ مجموع ارزش انواع خودروی سواری و وانت دوکابین دارای شماره انتظامی شخصی در اختیار مالکین اعم از اشخاص حقیقی (خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل) و حقوقی بیش از ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال مشمول مالیات سالانه خودرو به شرح زیر می‌باشند:</p> <p>۱- تا مبلغ پانزده میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال نسبت به مازاد ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یک درصد (۱٪)</p> <p>۲- تا مبلغ سی میلیارد (۳۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال نسبت به مازاد پانزده میلیارد (۱۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال دو درصد (۲٪)</p> <p>۳- تا مبلغ چهل و پنج میلیارد (۴۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال نسبت به مازاد سی میلیارد (۳۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال سه درصد (۳٪)</p> <p>۴- نسبت به مازاد چهل و پنج میلیارد (۴۵.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال چهار درصد (۴٪)</p>	<p>«۶» «ر»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>مأخذ محاسبه مالیات خودرو موضوع این بند قیمت روز انواع خودرو با توجه به تاریخ ساخت یا واردات آن است که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تا پایان سال ۱۴۰۰ تعیین و اعلام شده است. مأخذ مزبور برای انواع خودرو که بعد از اعلام سازمان تولید یا وارد می‌شوند، بلافاصله پس از تولید یا واردات آن توسط سازمان مزبور تعیین و اعلام خواهد شد.</p> <p>سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ اقدام کند و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالیانه مربوط به خودروهای تحت تملک خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه ۱۴۰۱ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال خودروهایی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال شامل</p>		<p>شخصی در اختیار مالکین اعم از اشخاص حقیقی (خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل) و <u>حقوقی</u> بیش از ده میلیارد (۱۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال مشمول مالیات سالیانه خودرو شود. اشکال اساسی که در این حکم وجود دارد آن است که مبنای محاسبه برای اشخاص حقیقی و حقوقی، مجموع ارزش انواع خودروها در نظر گرفته شده است و این در حالی است که در مورد اشخاص حقوقی این موضوع مشکل‌ساز است؛ زیرا ممکن است بسیاری از اشخاص حقوقی به جهت تأمین نیازهای اساسی خود (به‌طور مثال در حوزه حمل‌ونقل)، و نه به‌منظور سرمایه‌گذاری، مجبور باشند چندین خودرو خریداری کرده که مجموع ارزش آنها از ده میلیارد ریال بیشتر باشد. لذا جهت انجام رفتار عادلانه مالیاتی در مورد اشخاص حقوقی (شرکت‌ها) باید این مالیات بر هر خودروی <u>گرانقیمت</u> به ارزش بیش از ده میلیارد ریال آنها گرفته شود.</p>	<p>مأخذ محاسبه مالیات خودرو موضوع این بند قیمت روز انواع خودرو با توجه به تاریخ ساخت یا واردات آن است که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تا پایان سال ۱۴۰۰ تعیین و اعلام شده است. مأخذ مزبور برای انواع خودرو که بعد از اعلام سازمان تولید یا وارد می‌شوند، بلافاصله پس از تولید یا واردات آن توسط سازمان مزبور تعیین و اعلام خواهد شد.</p> <p>سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خرداد ماه سال ۱۴۰۱ اقدام کند و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالانه مربوط به خودروهای تحت تملک خود و فرزندان کمتر از هجده سال و محجور تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۴۰۱ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال خودروهایی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال</p>	

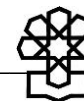
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است. متخلفان از حکم این بند در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>			<p>شامل مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است. متخلفان از حکم این بند در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارند. آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه می‌شود و حداکثر تا پایان خردادماه سال ۱۴۰۱ به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	
<p>موافق</p>		<p>دلیل اهمیت بسیار زیاد این موضوع آن است که تصمیم‌گیری در این خصوص بر میزان درآمدهای مالیاتی دولت و کاهش وابستگی بودجه به نفت، میزان فرار مالیاتی در کشور و شفاف شدن زنجیره عرضه کالا و خدمات در کشور اثرگذار خواهد بود. بررسی‌های کارشناسی حکایت از آن دارد که معافیت مناطق آزاد تجاری - صنعتی ضمن کاهش منابع عمومی دولت (در این شرایط سخت تحریمی) و شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، منجر به بروز فساد و فرار مالیاتی در کشور شده است؛ ضمن اینکه این معافیت، به‌نوعی حمایت از واردات و مصرف در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی است. لذا با توجه به توضیحات مطرح شده، حذف این معافیت را می‌توان از نقاط مثبت مالیاتی در لایحه بودجه دانست.</p>	<p>در سال ۱۴۰۱ مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی مشابه سرزمین اصلی مشمول پرداخت مالیات بر ارزش افزوده (وی.ای.تی) خواهند بود.</p>	<p>«۶» «ش»</p>
<p>درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی، محصولات نفتی،</p>		<p>حرکت به سمت اصلاح تدریجی معافیت‌های مالیاتی یکی از اقدامات مهم اصلاحی در نظام مالیاتی کشور است.</p>	<p>درآمد حاصل از صادرات مواد و محصولات معدنی و صنایع معدنی، محصولات نفتی،</p>	<p>«۶» «ت»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
گازی و پتروشیمی (از قبیل اوره و متانول) به صورت خام و نیمه خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه خام مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران تهیه می‌شود و ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.		در این راستا متن مطرح شده در لایحه که در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ نیز ذکر شده بود مناسب ارزیابی می‌شود. باید توجه داشت که این مالیات ناظر به سود شرکت‌ها از محل درآمد حاصل از صادرات پس از کسر هزینه‌های شرکت وصول می‌شود و در صورت عدم سود شرکت، مالیاتی از این محل وصول نخواهد شد (با عوارض صادراتی متفاوت است). با وجود این به منظور اجتناب از رفتارهای سلیقه‌ای تصریح نام برخی از مواد نیمه خام در متن مصوبه مناسب است. در سال ۱۴۰۰ برخی از اقلام که در زنجیره پایین دستی متانول قرار داشتند به عنوان مواد نیمه خام معرفی شدند اما متانول که در ابتدای زنجیره قرار دارد در لیست مواد نیمه خام قرار نگرفت. به منظور اجتناب از این نوع رفتار سلیقه‌ای تصریح نام برخی از مواد نیمه خام ضروری ارزیابی می‌شود.	گازی و پتروشیمی به صورت خام و نیمه خام در تمام نقاط کشور مشمول مالیات می‌شود. تعریف و فهرست مواد خام و نیمه خام مذکور به پیشنهاد مشترک وزارتخانه‌های امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت و اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران تهیه می‌شود و ظرف مدت سه ماه پس از تصویب این قانون به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.	
در سال ۱۴۰۱ «واحدهای مسکونی و باغ ویلاهای گرانقیمت (با احتساب عرصه و اعیان)» و «زمین‌های فاقد اعیانی دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری در محدوده شهرهای بالای یکصد هزار نفر جمعیت» با ارزش روز بالای صد میلیارد ریال (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) به شرح		نگهداری بیش از حد زمین‌های قابل استفاده در دست عده‌ای از مردم پدیده نامطلوب اقتصادی است؛ که باعث می‌شود علاوه بر حبس سرمایه‌های جامعه، قیمت زمین و مسکن افزایش یابد. همچنین رکود سرمایه در زمین موجب اختلال در فرایندهای اقتصادی خواهد شد و معماری و برنامه‌ریزی شهری را نیز با چالش‌هایی همراه می‌کند.	در سال ۱۴۰۱ واحدهای مسکونی و باغ ویلاهای گرانقیمت به شرح بندهای زیر مشمول مالیات بر دارایی (سالانه) می‌شوند: ۱. واحدهای مسکونی و باغ ویلاهای گرانقیمت (با احتساب عرصه و اعیان) با ارزش روز معادل یکصد میلیارد	«۶» «ث»

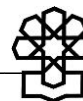
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>بندهای زیر مشمول مالیات بر دارایی (سالنامه) می‌شوند:</p> <p>۱-۱. نسبت به مازاد صد میلیارد (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا صدوپنجاه میلیارد (۱۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یک در هزار</p> <p>۱-۲. نسبت به مازاد صدوپنجاه میلیارد (۱۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا دوپست‌وپنجاه میلیارد (۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال دو در هزار</p> <p>۱-۳. نسبت به مازاد دوپست‌وپنجاه میلیارد (۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهارصد میلیارد (۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال سه در هزار</p> <p>۱-۴. نسبت به مازاد چهارصد میلیارد (۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا ششصد میلیارد (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا هفتصد و چهار در هزار</p> <p>۱-۵. نسبت به مازاد ششصد میلیارد (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به بالا پنج در هزار</p> <p>در محاسبه مالیات موضوع این بند، هر واحد مسکونی و باغ‌ویلا و زمین فاقد اعیانی</p>		<p>مالیات سالنامه زمین‌های بزرگ ساخته نشده در حریم شهری در کنار خانه‌های لوکس، به ایجاد توازن اجتماعی، به گردش افتادن سرمایه‌های راکد و سوق دادن آنها به سمت تولید، آسان‌تر شدن برنامه‌ریزی شهری و زیباتر شدن معماری شهرها کمک می‌کند. بنابراین پیشنهاد می‌شود همراه وضع مالیات بر خانه‌های گرانقیمت، مالیاتی بر زمین‌های ساخته نشده گرانقیمت نیز گرفته شود.</p>	<p>(۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال و بیشتر به نرخ‌های زیر:</p> <p>۱-۱. نسبت به مازاد یکصد میلیارد (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا یکصدوپنجاه میلیارد (۱۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال یک در هزار</p> <p>۱-۲. نسبت به مازاد یکصدوپنجاه میلیارد (۱۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا دوپست‌وپنجاه میلیارد (۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال دو در هزار</p> <p>۱-۳. نسبت به مازاد دوپست‌وپنجاه میلیارد (۲۵۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا چهارصد میلیارد (۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال سه در هزار</p> <p>۱-۴. نسبت به مازاد چهارصد میلیارد (۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا ششصد میلیارد (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال چهار در هزار</p> <p>۱-۵. نسبت به مازاد ششصد میلیارد (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال به بالا پنج در هزار</p> <p>در محاسبه مالیات موضوع این بند، هر واحد مسکونی و باغ‌ویلا یک مستغل،</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری در محدوده شهرهای بالای یکصد هزار نفر جمعیت یک مستقل، محسوب و جداگانه یک بار در سال مشمول مالیات می‌باشد.</p> <p>۲. موارد زیر مشمول این مالیات نمی‌باشند:</p> <p>۱-۲. واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاها و زمین‌های در حال ساخت</p> <p>۲-۲. واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاها و زمین‌ها در سال تملک</p> <p>۳-۲. اراضی متعلق به شهرداری‌ها، دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی</p> <p>۳. وزارخانه‌های راه و شهرسازی و صنعت، معدن و تجارت، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و شهرداری‌ها موظفند امکان دسترسی برخط (آنلاین) به اطلاعات مالکیت املاک مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور در حوزه اماکن را در اختیار این سازمان قرار دهند. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ اقدام کند و مراتب را به‌نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند.</p> <p>۴. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالانه مربوط به هر یک از</p>			<p>محسوب و جداگانه مشمول مالیات می‌باشد.</p> <p>۲. موارد زیر مشمول این مالیات نمی‌باشند:</p> <p>۱-۲. واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاهای در حال ساخت</p> <p>۲-۲. واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاهای در سال تملک</p> <p>۳. وزارخانه‌های راه و شهرسازی و صنعت، معدن و تجارت، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و شهرداری‌ها موظفند امکان دسترسی برخط (آنلاین) به اطلاعات مالکیت املاک مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور در حوزه اماکن را در اختیار این سازمان قرار دهند. سازمان امور مالیاتی کشور مکلف است نسبت به تعیین دارایی‌های مشمول و ارزش آنها حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ اقدام کند و مراتب را به‌نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند.</p> <p>۴. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالانه مربوط به هر یک از</p>	

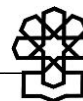
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>را به نحو مقتضی به اطلاع اشخاص مشمول برساند.</p> <p>۴. کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند مالیات سالیانه مربوط به هر یک از واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاها و زمین‌های فاقد اعیانی دارای کاربری مسکونی، اداری و تجاری در محدوده شهرهای بالای یکصد هزار نفر جمعیت تحت تملک خود و افراد تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه ۱۴۰۱ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال املاکی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است، قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال شامل مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است. متخلف از حکم این جزء در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارد.</p> <p>آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) و وزارت راه و شهرسازی حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>			<p>واحدهای مسکونی و باغ‌ویلاهای تحت تملک خود و افراد تحت تکفل را حداکثر تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۴۰۱ پرداخت نمایند. ثبت نقل و انتقال املاکی که به موجب این بند برای آنها مالیات وضع گردیده است، قبل از پرداخت بدهی مالیاتی مورد انتقال شامل مالیات بر دارایی، نقل و انتقال قطعی و اجاره ممنوع است. متخلف از حکم این جزء در پرداخت مالیات متعلقه مسئولیت تضامنی دارد.</p> <p>آیین‌نامه اجرایی این بند توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی (سازمان امور مالیاتی کشور) حداکثر تا پایان خردادماه ۱۴۰۱ تهیه می‌شود و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
موافق		<p>به دلیل پیچیدگی‌های اجرایی برای مودیان و سازمان امور مالیاتی کشور و همچنین فرار مالیاتی گسترده در اخذ مالیات موضوع ماده (۷۷) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴، مطلوب آن است که این مالیات به صورت مقطوع اجرا و وصول شود. همچنین با الحاق این بند به قانون بودجه انتظار می‌رود درآمدهای دولت از این محل افزایش پیدا کنند. لذا کلیات این بند مورد تأیید است.</p>	<p>به منظور تسهیل در اجرای ماده (۷۷) قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۴۰۱، اولین نقل و انتقال قطعی ساختمان‌های نوساز اشخاص حقیقی اعم از مسکونی و غیره که بیش از سه سال از تاریخ صدور گواهی پایان کار آنها نگذشته باشد، مشمول مالیات مقطوع به نرخ دوونیم درصد (۲/۵٪) به ماخذ میانگین قیمت‌های روز منطقه مبنای تعیین ارزش معاملاتی املاک موضوع ماده (۶۴) قانون مالیات‌های مستقیم خواهد بود و اشخاص حقیقی، مشمول مالیات دیگری بابت نقل و انتقال و درآمد حاصل از ساخت و فروش موضوع این ماده نخواهند بود.</p> <p>شهرداری‌ها موظفند همزمان با صدور پروانه ساخت و همچنین در هنگام صدور پایان کار مراتب را به منظور تشکیل پرونده مالیاتی به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط به ترتیبی که توسط سازمان امور مالیاتی کشور تعیین می‌گردد، گزارش کنند.</p>	«۶» «خ»

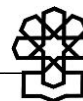
پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل گروه اول موضوع آیین‌نامه اجرایی ماده (۹۵) قانون مالیات‌های مستقیم مکلفند در هر مورد که بابت خدمات دریافتی (به‌استثنای کارمزد پرداختی به بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس و کارمزد معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس، بانک‌ها، صندوق تعاون و مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز، تسهیلات اعطایی بانک‌ها و تعمیر و تکمیل یک واحد مسکونی، خدمات مشمول مالیات بر درآمد حقوق و اسناد خزانه و یا اوراق تسویه که بابت بدهی دولت به اشخاص داده می‌شود و همچنین سایر خدماتی که به تشخیص سازمان امور مالیاتی ظرف یک ماه پس از ابلاغ این قانون اعلام می‌شود) وجوهی را به هر عنوان (اعم از نقدی و غیرنقدی) مجموعاً بیش از مبلغ پنجاه میلیون ریال (۵۰.۰۰۰.۰۰۰) بابت هر خدمت پرداخت می‌کنند دو درصد (۲٪) آن را به‌عنوان علی‌الحساب مالیات مؤدی (دریافت‌کنندگان وجوه) کسر و تا پایان ماه بعد به حساب تعیین شده از طرف سازمان</p>		<p>این نوع مالیات تکلیفی مالیات نوظهوری نیست و قبل از اصلاحات قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۳۹۴، این نوع مالیات (با تفاوت‌هایی در مصادیق، نرخ‌ها و نحوه اخذ آن) ذیل ماده (۱۰۴) قانون مذکور وجود داشته است. در اصلاحات سال ۱۳۹۴ با دلایلی از جمله عدم وجود بستر مناسب و به‌تبع آن دشواری و پیچیدگی جهت شناسایی و اخذ این مالیات‌ها و همچنین با این استدلال که با وجود ماده (۱۶۹ مکرر) هدف ردیابی مؤدیان محقق می‌گردد و نیازی به این نوع مالیات تکلیفی نیست، ماده (۱۰۴) حذف گردید. اما امروزه با توجه به پیشرفت‌های به‌وجود آمده در نظام بانکی و پرداخت‌های الکترونیکی (و به‌طور کلی فراهم شدن بستر اجرایی مناسب) مانعی برای اخذ این مالیات وجود ندارد. از طرفی مالیات تکلیفی از مزایایی همچون، کنترل مضاعف بر مؤدیان علاوه بر ماده (۱۶۹ مکرر) قانون مالیات‌های مستقیم، درآمدزایی برای دولت در طول سال، عدم هزینه داشتن وصول این پایه مالیاتی برای سازمان امور مالیاتی کشور و اینکه مؤدیان با پرداخت علی‌الحساب بدهی مالیات خود در طول سال، فشاری بابت پرداخت یکجای آن در پایان سال مالی احساس نمی‌کنند برخوردار است. البته انتقادهایی نیز بر این حکم وارد است که از مهم‌ترین آنها می‌توان به کاهش نقدینگی اشخاص مشمول این حکم در طول سال اشاره کرد؛ که البته با وجود وضع نرخ پایین ۲ درصدی</p>	<p>اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل گروه اول موضوع آیین‌نامه اجرایی ماده (۹۵) قانون مالیات‌های مستقیم مکلفند در هر مورد که بابت خدمات دریافتی (به‌استثنای کارمزد پرداختی به بورس‌ها، بازارهای خارج از بورس و کارمزد معاملات و تسویه اوراق بهادار و کالا در بورس‌ها و بازارهای خارج از بورس، بانک‌ها، صندوق تعاون و مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز، تسهیلات اعطایی بانک‌ها و تعمیر و تکمیل یک واحد مسکونی، خدمات مشمول مالیات بر درآمد حقوق و اسناد خزانه و یا اوراق تسویه که بابت بدهی دولت به اشخاص داده می‌شود و همچنین سایر خدماتی که به تشخیص سازمان امور مالیاتی ظرف یک ماه پس از ابلاغ این قانون اعلام می‌شود) وجوهی را به هر عنوان (اعم از نقدی و غیرنقدی) مجموعاً بیش از مبلغ پنج میلیون (۵.۰۰۰.۰۰۰) ریال بابت هر خدمت پرداخت می‌کنند دو درصد (۲٪) آن را به عنوان علی‌الحساب مالیات مؤدی (دریافت‌کنندگان وجوه) کسر و تا پایان ماه بعد به حساب تعیین شده از طرف سازمان</p>	<p>«۶» «ذ»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>امور مالیاتی کشور واریز و رسید آن را به مؤدی تسلیم نمایند و همچنین ظرف همین مدت مشخصات دریافت‌کنندگان شامل نام، شماره ملی یا شناسه ملی حسب مورد و نشانی آنها را به ترتیبی که سازمان امور مالیاتی کشور اعلام می‌کند به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط ارسال دارند. احکام مواد (۱۹۷) و (۱۹۹) قانون مالیات‌های مستقیم در اجرای این حکم جاری می‌باشد.</p>		<p>این مشکل به نظر جدی نمی‌آید. اما موضوع دیگری که در این حکم می‌تواند باعث بروز مشکلات و پیچیدگی‌هایی برای مؤدیان مذکور و سازمان امور مالیاتی کشور شود تعیین حد پایین پنج میلیون ریالی برای پرداخت این مالیات است. لذا پیشنهاد می‌شود این مقدار تا میزان پنجاه میلیون ریال افزایش پیدا کند.</p>	<p>امور مالیاتی کشور واریز و رسید آن را به مؤدی تسلیم نمایند و همچنین ظرف همین مدت مشخصات دریافت‌کنندگان شامل نام، شماره ملی یا شناسه ملی حسب مورد و نشانی آنها را به ترتیبی که سازمان امور مالیاتی کشور اعلام می‌کند به اداره امور مالیاتی ذی‌ربط ارسال دارند. احکام مواد (۱۹۷) و (۱۹۹) قانون مالیات‌های مستقیم در اجرای این حکم جاری می‌باشد.</p>	
<p>موافق</p>		<p>از دیگر سیاست‌ها و نکات مثبت لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ می‌توان به حذف معافیت سود سپرده اشخاص حقوقی اشاره کرد. یکی از مسائل اقتصاد ایران، بالا بودن تقاضای سرمایه در گردش بنگاه‌ها در مقایسه با متوسط جهانی (حداقل چهار برابر) و حتی کشورهای منطقه (بیش از دو برابر) است. بالا بودن نیاز مالی بنگاه‌ها ریشه در عوامل مختلفی دارد که یکی از آنها، معافیت مالیاتی سود سپرده‌های بنگاه‌ها یا به‌طور کلی اشخاص حقوقی، موضوع ماده (۱۴۵) قانون مالیات‌های مستقیم است، این در حالی است که سود تسهیلات پرداختی به بانک‌ها، هزینه قابل قبول مالیاتی تلقی می‌گردد. این رویه مالیات‌ستانی در نظام مالیاتی کشور در کنار تفاوت اندک</p>	<p>در سال ۱۴۰۱ حکم بند «۲» ماده (۱۴۵) قانون مالیات‌های مستقیم در خصوص اشخاص حقوقی جاری نمی‌باشد.</p>	<p>«۶» «ض»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
		<p>نرخ سود تسهیلات و سپرده، بنگاه‌ها را بدین سمت سوق می‌دهد که حتی اگر منابع نقد کافی برای سرمایه‌گذاری داخلی شرکت دارند، آن را سپرده‌گذاری کرده و از بانک تسهیلات دریافت نمایند.</p> <p>انتظار می‌رود با حذف این معافیت مالیاتی، سرمایه‌گذاری با استفاده از منابع داخلی شرکت‌ها افزایش یافته و تقاضا برای تسهیلات سرمایه در گردش کاهش یابد. البته یکی دیگر از پیامدهای مثبت این اصلاح، افزایش درآمدهای مالیاتی دولت خواهد بود.</p> <p>نظر حقوقی</p> <p>حکم این بند، به دلیل موقوف‌الاجرا نمودن بند «۲» ماده (۱۴۵) قانون مالیات‌های مستقیم در مورد اشخاص حقوقی، ماهیت غیربودجه‌ای دارد و مغایر اصل پنجاه‌ودوم (۵۲) قانون اساسی است. لذا براساس ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، تصویب این بند، نیازمند رأی دوسوم نمایندگان است</p>		
<p>نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان دولتی و غیردولتی که تحت عناوینی از قبیل حقوق و مزایای شغل و شاغل اعم از مستمر یا غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها و کارانه به شرح ذیل است:</p> <p>- سقف معافیت مالیاتی موضوع ماده (۸۴)</p>		<p>۱. الگوی نرخ‌های تصاعدی اخذ مالیات در تبصره «۱۲»، همچون بسیاری نظام‌های مالیاتی دنیا موجب ایجاد توازن و برابری در جامعه می‌شود. نرخ‌های تصاعدی و پلکانی هم برای عدالت عمودی مفید هستند هم برای افزایش درآمدهای دولت. به همین جهت کلیت این پیشنهاد مطلوب است. اما بهتر است، جهت ایجاد توازن بیشتر در</p>	<p>۵. سقف معافیت مالیاتی موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم در سال ۱۴۰۱ مبلغ ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تعیین می‌شود. نرخ مالیات بر درآمد حقوق کارکنان دولتی و غیردولتی اعم از حقوق و</p>	<p>«۱۲» «الف» جزء «۵»</p>

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>قانون مالیات‌های مستقیم که مجموعاً برای هر شخص حقیقی اعمال می‌شود در سال ۱۴۰۱ مبلغ ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تعیین می‌شود.</p> <p>- نسبت به مازاد ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و دویست (۱۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) میلیون ریال، ده درصد (۱۰٪)</p> <p>- نسبت به مازاد یک میلیارد و دویست میلیون (۱۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و هشتصد میلیون (۱.۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال، پانزده درصد (۱۵٪)</p> <p>- نسبت به مازاد یک میلیارد و هشتصد میلیون (۱.۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا دو میلیارد و چهارصد (۲.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) میلیون ریال بیست درصد (۲۰٪)</p> <p>- نسبت به مازاد دو میلیارد و چهارصد (۲.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) میلیون ریال تا سه میلیارد (۳.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال بیست و پنج درصد (۲۵٪)</p> <p>- نسبت به مازاد سه میلیارد (۳.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا سه میلیارد و ششصد (۳.۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) میلیون ریال، ده درصد (۱۰٪)</p> <p>- نسبت به مازاد سه میلیارد و ششصد</p>		<p>جامعه و افزایش درآمدهای دولت از این محل، نرخ ۲۵ درصد را به‌عنوان بالاترین نرخ در نظر گرفت.</p> <p>۲. با توجه به به هم پیوستگی تصمیم‌گیری در رابطه با شیوه رشد حقوق کارکنان و پلکان‌های مالیاتی و اثرگذاری شیوه اخذ مالیات بر میزان رشد خالص دریافتی افراد لازم است که پلکان‌های مالیاتی به نحوی تنظیم شود تا از درصد رشد بیشتر خالص دریافتی‌های گروه‌های با درآمد بالا نسبت به گروه‌های کم درآمد اجتناب شود.</p> <p>۳. از نکات مثبت این بند (نسبت به سال‌های گذشته) می‌توان به این مورد اشاره کرد که با مشمول کردن همه گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر به سمت عدالت مالیاتی حرکت کرده است. با وجود این با توجه به نرخ مالیاتی ۱۰ درصدی سال‌های قبل این گروه‌ها لازم است حذف این استثنایا به‌صورت تدریجی و به‌نحوی دنبال شود که درصد رشد خالص دریافتی این افراد به یکباره در مقایسه با سایر گروه‌های حقوق‌بگیر کاهش نیابد.</p> <p>۴. نکته دیگر که باید به آن توجه کرد میزان معافیت موضوع مواد (۵۷) و (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم است. طبق ماده (۵۷)، اشخاص حقیقی که هیچ‌گونه درآمدی ندارند، نسبت به درآمد مشمول مالیات سالیانه مستغلات، تا میزان معافیت مالیاتی درآمد حقوق موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم، از پرداخت مالیات</p>	<p>مزایای مستمر و غیرمستمر و سایر پرداختی‌ها و کارانه به‌استثنای عیدی پایان سال به‌شرح زیر می‌باشد:</p> <p>۱-۵. نسبت به مازاد ششصد میلیون (۶۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال تا یک میلیارد و دویست (۱۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) میلیون ریال، ده درصد (۱۰٪)</p> <p>۲-۵. نسبت به تا یک میلیارد و دویست میلیون (۱۲۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال، ده درصد (۱۰٪)</p> <p>تا دو میلیارد و چهارصد میلیون (۲.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال پانزده درصد (۱۵٪)</p> <p>۳-۵. نسبت به مازاد دو میلیارد و چهارصد میلیون (۲.۴۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال، بیست درصد (۲۰٪)</p> <p>میزان معافیت مالیات سالانه مستغلات اشخاص فاقد درآمد موضوع ماده (۵۷) قانون مالیات‌های مستقیم و مالیات بر درآمد مشاغل موضوع ماده (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم سالانه به مبلغ سیصد و نود و شش میلیون (۳۹۶,۰۰۰,۰۰۰) ریال تعیین می‌شود.</p>	

پیشنهاد مرکز پژوهش‌های مجلس		اظهار نظر کارشناسی	لایحه بودجه	تبصره بند
<p>(۳۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) میلیون ریال سی و پنج درصد (۳۵٪)</p> <p>حقوق و مزایا قضات و اعضای هیئت موضوع ماده (۵) قانون اصلاح پارهای از مقررات مربوط به پایه حقوق اعضای رسمی هیئت علمی (آموزشی و پژوهشی) شاغل و بازنشسته دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۶/۱۲/۱۳۶۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی به استثنای کارانه حداکثر مشمول پلکان ۲۰ درصد خواهد بود.</p> <p>کلیه حقوق و مزایای تخصیصی یا دریافتی از پرداخت‌کننده غیراصلی حقوق، موضوع تبصره «۱» ماده (۸۶) قانون مالیات‌های مستقیم بدون اعمال معافیت ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم به نرخ‌های مذکور در این جزء مشمول مالیات است.</p> <p>- براساس ماده (۵۷) و (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم، میزان معافیت مالیات سالیانه موضوع این مواد معادل معافیت حقوق تعیین می‌شود.</p>		<p>معاف هستند و مازاد بر آن طبق مقررات فصل «مالیات بر درآمد املاک» قانون مالیات‌های مستقیم مشمول مالیات می‌باشند. طبق ماده (۱۰۱)، درآمد سالیانه مشمول مالیات مؤدیان موضوع فصل مالیات بر درآمد مشاغل که اظهارنامه مالیاتی خود را طبق مقررات این فصل در موعد مقرر تسلیم کرده‌اند تا میزان معافیت موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم از پرداخت مالیات معاف و مازاد آن به نرخ‌های مذکور در ماده (۱۳۱) قانون مالیات‌های مستقیم مشمول مالیات خواهد بود. همان‌طور که از این دو ماده مشخص است، سقف معافیت مالیاتی برای اشخاص موضوع این دو ماده دقیقاً برابر سقف معافیت مالیاتی در ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم تعیین شده است، زیرا تفاوتی بین اشخاص موضوع مواد (۵۷) و (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم با اشخاص موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم وجود ندارد؛ با عنایت به موارد فوق پیشنهاد می‌شود، سقف معافیت مالیاتی اشخاص موضوع مواد (۵۷) و (۱۰۱) قانون مالیات‌های مستقیم برابر با سقف معافیت مالیاتی اشخاص موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم قرار گیرد.</p>		

منابع و مأخذ

۱. قانون مالیات بر ارزش افزوده مصوب سال ۱۳۸۷ و ۱۴۰۰.
  ۲. قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی.
  ۳. قوانین بودجه سنواتی.
  ۴. لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.
  ۵. قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان مصوب ۱۳۹۸.
  ۶. قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
  ۷. گزارش مرکز پژوهش‌ها «درباره جهش تولید: ۳. تأمین مالی سرمایه در گردش بنگاه‌ها» به شماره مسلسل ۱۷۰۹۱.
  ۸. پیکتی (۱۳۹۳)، سرمایه در قرن بیست و یکم، ترجمه گلدمهر و قودجانی.
9. Tax Policy Center (TPC) share of federal taxes by Expended Cash Income Percentile, 2019.
  10. Gruber (2012), Public Finance and Public Policy.
  11. kanberkilinc, 2020 ;OECD, 2019; UI Haq, 2019.
  12. van der Ploeg, F. (2006). Sustainable Social Spending and Stagnant Public Services: Baumol's Cost Disease Revisited. *FinanzArchiv / Public Finance Analysis*, 63(4), 519–547. <http://www.jstor.org/stable/40913167>.